

Zeitschrift: Romanica Raetica

Herausgeber: Societad Retorumantscha

Band: 17 (2007)

Artikel: Fontaunas da dretg romontschas : ord igl anterius territori grischun dalla Ligia dalla Casa da Dieus e dalla Ligia Grischa

Autor: Bundi, Martin

Kapitel: Vaz

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-858957>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 01.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Vaz

STARTEETT DEING LUDEVELL MEATZ CUMEING VATZ STIRVIA E MOTT.

Starteett deing ludevell meatz Cumeing Vatz, Stirvia, e Mott
oder ordinari Schantamaintg de observâr en particûlaar, oder
generall e oravangd â quels tgê Saramaint pôrthân.

(Ineditum nach Ms. V.B.)

[p. 1] Anscheata.

Ainten ilg Nom dellas treis ê inseparablas Parsung(a)nas della sanctissima
Trinitat, Bab, Feilg e Spiert Sointg: Amen, Antschâtta dê quescht starteett

dê renovaar per ilg âmprem en Lôod ê hônor dê Dia, ên baing dilg prossim, l' hô trâs pâsch paregniadatt, é bungs kuschtems vignia kârschanthô ê aschibaing âggia la carazada Giuschtheya ilg sieâs Ruschanevell kuêrs eara per chôtraas mintgin dê dons kóschts, crûdatdas, nerr dischgraztgias saptgia dê fê pertgiraar.

1.

[p. 2] Ilg amprem puintg c'hô eing Maschtraal ê Oberkeit degien vegneir mess nerr schanhoos.

Ainten ilg nôfs Cumeing degia dilg Cumeing suainter viglia ê ludevfla isangza eing Lândamên mintgia Onn vegneir êligia ansemell Cun 11 giroos dê hônôrevels, intelligents, ê Cônsidarêvels hômens per dissisours, ilgs quals degien ên saramaintg tier Dia, ê ilgs siêas soiñtgs engiraar nerr déponer dilg ludev(e)f[e]l ê anticchissim stift dâ Coira ê deing hônorevell Cûmeing hônour, netz dê partartgiear, Cung dreitg ê râschung â ilg pôver scû â ilg reitg, ê â ilg reitg scû â ilg pôver, schi baing a ilgs Terriers ê fuleschtiers suainter sia milgdra intelligienscha dê tigneir [p. 3] ê fê cun affect, aînmatztgiung, tschingtgeigts amicitstgia dischmatzetzgia nhî dêl eingnia tgiôsa nhî d' el= otra, Costras ilg ruschanevell vegniâs împidia fê lascheare manaar davênt, erra tôtts ilgs Cûnseilgs, ê secreets dê t' hâ:scheir, ê queste û=ordens della tearra ainten tôtts ilgs puings de observar.

Eßend állôura eâra beitg baing manevell oder pußéabell tott queilg tge âd' eing dreitg ving avangt dê prêscriver, sche degia ainten ôtra maniera nêrr schigliôh mintga giroo eligia faar, queilg=tge êing devotztgius tîmorât gischt giroo faar dovêss fidêvell ê fainsa schlêata meditatztgiung nerr paßtgiung.

2.

[p. 4] Cûrtge ilgs giroôs paraints heñ allas parts.

Cûrtge lâs parts ilgs giroos tschafsaienten, ê suainter lâ Constitutztgiung de nossa terra ilg dreitg dûmôndan, sche degilg tôtts quels giroos ilgs quals allas parts pli datier ainten lâ parantella dê Sanck ôder cramaeada fusen, tge ainten ilg téartz groô êir lâschaints nerr zapaar=giu sche aber ilgs giroos végissen beitg tschafsanthôs, sche degilg navottatangtmains ainten énna littâ dê dreitg Bab, feilg, fraar, quinoo, seir, padraschter, figliaschter eara cûnseir beitg seer.

3.

[p. 5] Cûrtge ilgs giroos degien vegneir traitgs aint.

Ainten enna littâ dê dreitg nôuvâ anguâll duas giroós vóhn laschaints, degien negings ôters giroos vegneir traitgs aint.= Sche aber dê quels plef schtgeisa hávesen, sche ónn ilg tottas duas pârts la libertaat quell dreitg fainsa pli=á=navangt treer=aint de lascheare seér añavangt ê sche

veguiss à plascheir allas parts cùn la litta de prosegueir âuavangt, tge segia paacs oder blears giroós, sche degia la litta vegneir faitgia oór ainten maniera ê fûrma de scû l'hê stâda anschieatt.

[p. 6] NB. à qui ainten ilg starttet vilg ên tudeschtg, ving au taleitg de quels tgi reschten — — — de scu eara qui.

4.

Eing Maschtraal degia seér ainten ilgs Cûnseilgs.

hê ordinôo, tge per ilg h'avegnear eing Lândamen ainten tots ilgs Cunseilgs degia seér pernôth, tge la Guschteia vignia augmentada.

5.

Sche ilg oberkeit sto:heir señ=ilg=stôsch.

Curtge dreitg, ê differenzâs mùvânthô [p. 7] nerr lavadas schê pertigniond tier à baings schaschangds, tge segia à tgieasa, oder sen ilg cûolm, e alloura ilg Oberkeit vêgniss givîschia la differenza circumstangzas de vûrdar, sche hê eing LandAmen ansemell cun ilg Oberkeit ublyâ dê=d'=eir seu ilg schtosch, ê piglier ilg aûgenschein vign ilg alloûra lâs parts paregnia lainsa enna tratgia fântienstgia, sche eilg ilg salari nerr paya dilg dreitg à tgieasa dilg taimp de dreitg avêart 1. X, ansemell cùn ilgs koâschs de dréitg, tge vignia traitg fântienstgia oder beitg. Sche aber ilg dreitg fûs faroo, sche eilg la paya dôbbla. Sên ilg cûolm curte ilg dreitg he âveart, sche degia êlser la pay:a 2 X, ê taimp de dreitg farô [p. 8] tier ilgs koaschs de dreitg dê mintgia taimp pay:a dobbla.

6.

Davart nôhtier traitgs giroos eâschters.

Ainten tgiosas de gronda importangsâ degilg ilgs giroos dilg Cumeing loûra ôder oters, ilgs quals raschiett saramaint /: Sche ilg bâssings dumonda:/ ê aschi baing eâra ainten Câs tge dilg Cumeing fott fê ilg Cumeing loûra dumandoos vegnisseñ tier vegneir lascheas nerr accônsântiâs. — Sainter viglia isanza loûr paya nerr fâllâri esser degia per mintgiâ de X, dê tôts duas mangs, ê ilg gebell degia [p. 9] eara per mintgia mang tangt ê mintgia giêda per sia pay:a hâveir. Cun queschta intinstgiung zvâr, tgê aschibaing ilgs giroos scû lâs parts ainten ilg taimp terminô boôd âvôndâ cunparen, per spargniear e retignienschâ dê blêars koaschts. ê curtge eing giroo trâs ilg gebell cumandô ê n'hâ cûmpariis beitg suainter ilg taimp numnô nerr deschtinô, oder tge ilg gebell beitg cumândâls dê scû à d': ell vignia cumando, sche degia quel ilg qûal caufsa fûs dêlla intardânzâ ilgs koaschts ilgs quals caufsa quella ê:ir pudeissen, purtaar davent

nerr púrtaar giû. ânchâloûrâ riservoo lâs loûr giusctas ê ruschaneflas
schtgeisas dâ impulseabládaat oder sumiglianctas.

7

[p. 10] Dilg Scrivant sia obligaziun ê paya.

Eing elîgia Scrivangt dê dreitg hê ublya an vartêtt dilg siêas saramaint de screivê an = andreitg ê fidevflamaintg, sche ving âd ell dêing Maschtrâl oder Oberkeit cûmandô; eara tott queilg tge ving avangt âd ell dê ligier giû suainter ilg Buschtapp: ê schi savens e.l dilg gêbell ving Cûmandô, sche = e = l = él ublya avangt ilg dreitg dê cûmpareir sên la cûmandâdâ ê vegniis ell aber beitg = à Cumpâreir, sche degia ell dobla pâgnia elser crûdo anchâloûra lâ sia defensiung ê schtgeisâ riservada, sumigliantg [p. 11] à ilgs giroos. = ainten fatschêndas dê dreitg degia sias salâri, nerr paya deing honorevell dreitg vegneir faitg; numnadamaintg per mintgia fântienstgia 1 bz: queilg tge aber otras parsung = as dilg Cumeing, oder easchters basins hôñ dê far screiver sche hê ell per lâ sia payâ ublya da screiver.

8

Lâ obligatzgiung dilg gêbell.

Eing gebell hê ublya Vartett dê sias Saramaint à ilg Cumeing: à = ilg Maschtrâl ê Oberkeit vardatt ê ubadienschâ dâ purtâr eara à ilgs terriers e fulaschtiers à ténour la obligatzgiung dilg sias iffizi per la paya dê scô dê vilg = en = nhô lôur fatschendas fleissamaintg dê êndri = zaar = oor la sia paya hê per eing eschter dê cumandar êna gieda 3 ♂: queigl [p. 12] hê per eingna cumandada à Sollis ê ainten ilg Cûelm ilgs easchters de cumandár per mintgia gieda dûas schillings, ilgs terriers aber per ennâ gieda cumandâr à tgieasa nerr ainten lâ tearra 3 ♂: ainten ilg Cûelm oder dilg mang dâ Sôlas 1 schilling.

9.

Pertigniond à tgiósas honorevflas, fâ poilg ainten begnignitaat
Convêgneir.

Per nôth tge dons ê koaschts reschten spitschnias ê eara vignien spargneas sche eilg ordinô, tge las parts ainten tgiosas honorevflas possen fâ convegneir ê tier queilg staar, tge davainta avângt oder dantangt della litta: anchâloura à [p. 13] ilg dreitg riservoo ilgs sieas dreitgs.

10.

Davart ilgs bischtands.

Quell ilg quall eing bischtangd hô dâ basings, quell pôh quell nomnar ê pigliêr nauva plai = a = dêll. Sallettâmaintg oor dilg domber dilgs giroos

beitg, à riserva sche fuſſ dê quels tge fuſſen lizinstgias, nerr tschalsantôos, tge gieſſen läſchaints; partge eing darscheader nerr giroo ilg qual hô schtgeifa hê ubly a dê eſſer bischtangd dâ dêing ôter queilg hê starr tier. anchaloura encunter fias paraints neging pôh vegneir schvûrzô tier dê staar.

[p. 14]

11.

Davart las pardetgias.

Sche las parts beitg amicaball fôhn: fa convêgneir, sche pônigl ellas treer aint: queilg hê: vegneir avangd: cûn pardetgias en oder ainten maniera dê scû ellas dê quellas painsen dê fê surveir ê pôh lénna part vêd = ilgs proſſims paraints della fia contrapart per pardetgiâ vegneir: à riserva vêd = ilg Bâb, mama, fraar, fôra, hôm, donna, tât, tâtâ, padraschter, mad-reignia, tge ſegiia ainten parantella dê ſanck nerr ſchvagerschaft, cramaeada ê âſchibaing tge quellas pârdetgias beitg vegniſſen tschalsantadas, sche anchaloûra ennilg questas avângd numnadas [p. 15] parsungnas beitg ublyâdas pardetgia dê dâar. = énna madema intelligienscha degilg eſſer cûn cûnſeir ê cûnſeira ilgs quals eara beitg ublyas pardetgia dê dâar.

Enna pardetgia degia haveir 15 ónns per ântiers Cumplanias. = femnas las qualas hôñ faloô degien eſſer bungas tier nagina pardetgia. = Maschtgiels ilgs quals piglieas giu = d = baing et hôñour, ê puschpê = h cûn glieaff ê hoñour cunaschias pôhn daar pardetgia. ↗ item enna parsunga tge néh beitg 15 onns viglia degia eara payear náginas fallas, oder beitg payear falla.

Enna parsuh[n]ga, la qualla porta allas parts oder degnia tgiosa parchoârscher fâ läſchâ degia daar nagina pardetgia fuſſ ilg aber tge ins sâ läſchafs perchoârscher [p. 16] fainsa froôd, sche degia quels navottantanctmains daar pardetgia.

Suainter deir nerr tschantscheare dê d = oters degia niging dâar pardêtgia. Oter ſchi fuſſ tge quell ilg quall tschantschea hâvêſſ fuſſ moart, alloura hê eing ubly a dê daâr pardêtgia. Stante aber tge vêd = énna pardêtgia bleâr statt, nerr imposta, ſche eilg ordinô tge mintgia parsunga maschtgiell ner ſemna degien fia, nerr lôur pardetgia aveârtamaintg avangd ilg Oberkeit lâ depônen(en)êrr ê daar, aber beitg avangd las pârts fonter las parts degien eſſer ublyædas fratanct dê zapaar = giû dantanct ſcû las pardêtgias teschtifitgier degien.

[p. 17]

12.

Dilg ſaramaint dellas pardetgias.

Ilgs gîroos ê quels tgi hôñ ratschiat ſaramaint degien vegneir admonias dê daar pardetgia per ilg lôur ratschieat ſâramaint. Otras parsungas aber ſuainter tge â = d' = ellas deing darscheadar faitg ândamaint per ilg lôur ſaramaint, lôur pardêtgia dê dâclaraar, ſche deſſilg ellas beitg ſen

schminâr tschautscheare, sonder tschautscheare per ilg lôur migliear saveir. pertge sche ilg basings dumandaâs, tge lêingnia part veginss à givischier sche stoilg igl rûschanaar dellas pardetgias cun ilg saramaint vegneir [p. 18] cônfirmôo. ~ Allas pardetgias degia niging côntrafaar. quell ilg quall tschângscha cunter â=d=ênnâ pardêtgia, oder veginis cûnter à tschangtscheare, quell degia à tenôur encunaschienscha dêing dreitg vegneir kyschtya=sche dallas pardêtgias plê tgi eingnia fûls, sche pônigl ellas beitg sâ cûnsiglier nerr trangter ellas ruschanaar ansemell, baintge fûls dâ dêingnia tgiôsa la qualla ellas ansemell vâisia, oder santia hâvesen, sonder degia mintgia pardêtgia â pârt tschangtscheare, oder teschtifitgiar queilg tge ella hô vasia, nerr santia Eignia pardetgia lâ quala avangd dreitg navotta hô da fâr degia 14 X, per paya hâveir, sche aber lâs pardetgiâs setzi avangd dreitg dâ faar hâvesen, tge stuefse daar pardetgia, avangd tge n'hâ fussen cun lôur nerr sia fatschenda [p. 19] alla terminatzgiung, nerr finia sche eilg la paya della sia pardêtgia nâvott. Sche aber eignia pardêtgia fias tgiosas terminadas, sche pôh ella rapreschentaar â ilg Oberkeit ê veginis eing==admonia da staar, sche degia ainten sumgliancts cafs lâ paya efer 8 X:

hê eâra ordinô, tge sche enna littâ añ dreitg fuß vartenta, ê âns hâves basings dênnâ pardêtgiâ e lâ seira âvangdt n'hâ fuß quella beitg cûmandâdâ, sche âns poilg señ ilg dê dâ dreitg lainsa treer l' hê dreitg tarmetter per la pardêtgia ê hê tangt ilg gebell scû lâ pardêtgia ûblyâ de render ûbadienscha, sche els ênn ainten la têara, â riserva fôarza dâ Dia.

[p. 20]

13.

Davart ilg intimar, dumandar nerr cumandar â dreitg.

Stante l'intimada eing fundamaint hê dennâ faschenda dê dreitg, sche degia quella davântaâr de scû qui suainter.

Cûrtge eing ilg fias prossim cûn dreitg tschartgear vôtth, quell degia êir tier ilg Landamen oder tier ilg sieas statthalter ê pêr eing dê=dâ dreitg dumandaar ê cafs tge âd=ell ilg dê=dâ dreitg veginis numnhôo, oder cûnsadia, sche degia êll figiraar per lâs speisas ilg gebell ritschartgiêar per lâ sia fixzada paya, ê tier ilg cunsadia doô dê=dâ dreitg rapreschantaar daar aint lâ sia Côntrapart pardetgias ê queilg tge hê dâ basings fleissamaintg de Cumandaar ê ilg gebell (p. 21) hê ûblyâ dê andrizhaar=ora. veginis aber quell, ilg qûall fhô linstan(tan)gtza oder ilg gebell â ansâtgé nigliiger, sche degia ilg niglient purtaar davent ilgs koâschts. quell ilg qual la seira beitg dê-i-giû, degia meatz las speisas dê dreitg purtaar davent ê efer crudo.

Ilgs giroos, lâs parts, e lâs pardêtgias degien â taimp cunpareir.

Curtge ilg gebell ilgs giroos dê dreitg ân dreitg sén lâ dreitgia b'ôura ê taimp h'ô Cumandoo, ê ells beitg ainten 1' hora, tge Cûmaudoo fûfs, Cunpâren, sche degien quells fainza gratstgia per 7 plapers esser, nerr vegneir struffagieas, ê pliânnavângt tôts ilgs koaschts pûrtaar davent, sche lâs parts câusa l'our dê â tearm, nerr lûnganeida [p. 22] vegnissen â piglear, â riserva foârtza da Dia ôder retenstgiung dê tgiosas dê gronda importantgza.

Quella part, la quala señ ilg taimp terminô, cûrtge ilg sêns ving tûtgea, beitg cûmpâra degia tôts ilgs koaschts purtaar davent, Sumglianctamaintg ênna pârdêtgia, lâ quala hê citada ên fûorma, ê beitg cumpârâ degia tôts ilgs kôaschts pûrtaar davent. == Stûêss ilg gebell per lâ cûmândada parsunga tarmitter suainter, sche eilg lâ sia paya 14 X: ê degia ilg iñobedient pûrtaar giu ↗ Mintgia gieda, tge eing ludêvell Oberkeit ansatgi vegniss à faar vegneir nerr cumandaar per star tier à lêgnia nêrr l'otra part, oder per causa dê otras tgiosas vegnis clamoo, ê beitg da luñga cún ilg gebell cumparâ, quel degia fainsa gratztgia 3. bz: esser crûdo [p. 23] sumgliauctamaintg hê eing 3. bz: Crudo ilg qual avanct ilg Cûmeing suainter viglia jsangtza Cumandô fûfs, e beitg Cumpârâ ôder quell, ilg quall, tge avanct ilg taimp v'hô dâvent.

15.

Davart dê ê teârm queilg hê lûnganeida.

Sche êignia part oder lotra tearm ê dê dumondan, sche degia dreitg â suainter plâscheir ê baing schminâr vegneir tier cûnaschia ê dô. tier quest êra ordino tge suainter cunsadia dê == dâ dreitg nizing tearm à dê plê hâveir degia tge dûas gieadas ê lâ teartzia gieada vegneir doo enna Santiensttgia finâlâ.

16

[p. 24]

Davart ilg Apallaar.

Hê ordino tge per lâschters == plêts, blaschtemmas Malafeza, ê per kôaschts dâ dreitg, ê aschêiâ eara per fallas tge eing vegniss kyschti == ia sche eing hâves trapassô nerr âncunter faitg allas ordinatzgiungs dilg cumeing tge segia ilg Stroff oder falla gronda, nerr pittschna, degia hâveir, nerr esser nagina âpellatziung. ↗ eing unfangd della teâra, oder sumglianctamaintg, eing easchter pôh âpallaar, anchaloura tge lâ soma ségia sôur dilgs R: 20 fainsa ilgs koaschts dâ dreitg. quell ilg quall, tge appellâschâ degia fratanct, oder interim esser crûdo allas eidas speisas dê dreitg ê ainten tearm de 8 dêis cunpareir, ê dilg Maschtral per eing dreitg d'appellatz

dumandaar ê suainter dilg tribunall d' appellatz vegneir [p. 25] cunaschia tgi = tgi degia quellas pâiear ê schi eing âpellescha, ê beitg ainten quels 8 deis per eing dreitg d' âpellatz dûmonda, sche pearda ell ilgs fias dreitgs. hê eara ordinô ê ûnanimiter piglia l' hê tge stante, tge nging easchter tier noss Oberkeit nerr Cumeing cûn appellatzung ving, nous eara beitg voleir eir ôra, sonder en per ilg h' avegneir ainten ilg nôss Cumeing eing dreitg, nerr Oberkeit, d' âpellatzung dê êndritzaar aint, numnâdamaintg dê 8 hômens virtûous, dilgs qâals 6 ainten lâs treis squadras fott dê mintgingniâ duas oôr dilg domber dilgs dôdisch ê alloûra anck duas della squadra soûra dê mintgia lya eing señ ilg dê della Schandtada ê tanct dê scû glei = mai pusseall fainsa part ê fâinsa fortell tras quels, ils quals [p. 26] êlêctoûrs, nerr êligien ilgs ûfficiis dê dreitg, eara ilgs giroos de appellatz ê ligias dêgien esser, ê fêñ ilg dê tge ilg dreitg ving saramântô, eâra quels tier ê antecedenta davantada admonatzgiung, obligatzgiung bunga giûschteia dê tignier vegneir faramentoos. aber quels ilgs quals allas parts ainten ilg teartz groo, oder pli tier paraînts nerr ainten lâ parantella hêñ, quels degien beitg ainten ilg dreitg d' âpellatz pudeir seêr. Er degia âdegnia ilg Lândamen Regent ainten ilg âpellatz pressider, ê dumandaar ântûern fûlett aber nigina vousch nerr vôtum hâveir ê schi vegniß â dar ilg câfs, tge lâs vouschs crudassen ê quâlas ainten ilg fintinstgier sche degia trâs la Bischtgietta vêgneir dividia, quallas quatter vouschs tge allas otras cêdêr degien, oder sche â ilg dreitg d' âpallatz vegniß â plâscheir lâ dicissiung cûn [p. 27] cûnseilg dilg tier êls fâsênd Mastrall dê lâ perfineir oder saraar giû nerr terminaar, sche alloura tier queilg degilg haveir de râschtaar.

Scrivanct ê gebell ilgs quals heñ ainten ûffici degien tier dreitg dâpellatz vegneir clamoos ê dûfrôos, aber fratanct tge ving faitg lâ Santienstgia esser ûblyas de zapaar giû.

Sche dêfs ilg Câfs tge eing nerr plêfs caufsa dê parantella oder per ôters muteifs tier ilg dreitg d' âpellatz beitg staar pudeissen, sche degien ôters à tenôur dê scû tier nôus hê lisangza aint nerr tier vegueir traitgs ê degia quest artetgiell fott = à = pagnia de 50 R:, la quala partignia à ilg Cûmeing vegñeir vivia suainter ê observo zvâr adêgnia à ilg Cûmeing staar ainten sia libertatt de pudeir remôderaa.

[p. 28]

17.

Quell ilg qual êncunter lâs ordinatzgiuns della teara fê mittels.

Quellas parsungas lâs quallas encunter lâs constitutstgiungs della teara, oder encunter queilgtge eing lûdevell Cumeing ordineschâ ê schainta nerr stabilescha hândlégian nerr foun, quallas talas degien vegneir mintgia parsunga fainsa gratstgia struffagieada 10 X:

Davart ilg dreitg àveart nerr fâroô.

Ilg dreitg degia eser fâroô 8 deis avanct ê 8 deis suainter ilgs deis dellas sointgias feschtâfs ↗ alloñra davent dilg dê dâ Sointg gion baptista ilg vylg anfignien ilg [p. 29] dê da St: mítgêal schigliô dê ôter taimp degia ilg dreitg eser àveârt ê per dôns cûrents nerr cârschaints degia dreitg e râsung vegneir tignia dâ mintgia taimp.

Davart scûmandaar nerr sequeschtraar.

Ving eing ilg qûal ên arescht nerr sequester vôlefs hôveir sche pôh nging pundsmâñ oder hom dellas leyâfs â: lôter âreschtâr nerr sequeschtraar faar, ôter tge per ilgs puntgs ilgs quals qui suainter screitgs = nûmnadaintg per speisas laschters plêts ê per paits faitgs ê per tschains, ê da queilg nâvent ainten nossas [p. 30) leyâfs aâns eilg ublyâ leing — lôter dâ tschartgear nôva eing fâ tignia = f' = hê, nerr fema. Sche eing aber beitg eing ûnfancet dellas ley = as fûs sche pôh ell tenour ilg û = orden ê isangza vegneir areschtô nerr sequeschtrô, sumgiantamaintg éara eing, ilg qual ainten fiâ tearra beitg tigniâfs tgiêsa nerr fîmâfs oder schigliô beitg manêvell dilg fûrvagueir, baing tge ell fûs en unfangt dêllas leyas.

Enna scumandada degia 14 deis cûtzaar. quell ilg quall enna scûmandâda beitg 14 deis varda = ôra, quell hê â ilg Cûmeing 1 X: crûdô, tge fûs âd ell scûmandô eing baing veyâ oder schigliô vêd = ênnâ tgiosa. Sche ilgs 14 deis h' en pâssôs, sche hê quell ilg quall tge hô faitg scumandaar ublyâ lôter tge hô ratschieat la scûmandada cûn dreitg dilg tschartgear [p. 31] tschêartgia aber ell beitg, sche perda ilg scûmandader ilgs fias dreitgs. quell aber tge hê vegnia scumandô quell pôh ainten 14 deis oder dâ l' oura davent della scumandada duman(da)daar per dreitg.

Davart ilgs koaschts dâ dreitg.

Cûrtge tottas duas parts cun bischtangds pravadeidas, sche hennilg ellas crûdadas allas speisas nerr koaschts dâ dreitg. Sche aber anqual lêingnia part fûs Bischtântâda nerr bischtandt havefs sche eilg ilg koascht dê dreitg éara âuqûal crûdô la measadaat. = eing, ilg qûal vôtth dêir giû ilg dê dâ dreitg quell degia déir giû eing de avanct tge ilg dreitg vegnia aâensemell ê schi ell beitg avanct dêi giû, sche degia ell lâ meâsadât dilgs koaschts dâ dreitg eser crûdô de scû schôñ deitg [p. 32] pli — annavanct eilg éara ordinô, tge sche eing lâscha Cûmandâr, ê beitg deitg giû hôvefs, oder beitg vegniß â cûmpareir per faar éir ânavanct oder aber tge quel

tge hô da rîspônder beitg cûmpâra â rischponder, sche ell hê cûmandô, sche degia quell ilg quall lâ câusa hâves dilgs koaschts dê qûell dê quels pûrtar davent; â riserva sche lêing oder lôter dreitgias ê rûschâneflas schtgeisas veguißen â = d' = aveir. = ainten câs tge eing ôters avanct dreitg lâschêls cûmandaar avanct tge ell per dreitg hâves intimô sche degia quell lâs speisas dê dreitg dê quella gieada payear.

21.

Davart ilg dômber dilgs assichtents dellas parts.

Tier ênna câusa dê dreitg noûva [p. 33] grondas dischcrepanzas nerr mâlparegniadaat dê tûmeir fûls, pônnig ilgs girôos dâ mintgia part tanctas pêrsungas lâscheaar vegneir avanct de scû â = d = els baing pâra nerr dê scu els baing schmingniên.

22

Davart pêns piglier ê daar.

Stante tge lâ giuschteya dumondâ â mintgîng dê vegneir tier queilg tge â miñtgiñg rûschânevflamaing tôcchâ sche eilg ordinô, tge quell, ilg qûal dâtt pens pôh purtaâr annavanct e laschear stimar dellas qui suainter screittgias differentas 6 tgiosas, nerr rôbâs dê quala foârt, tge ell vôtth dê scû romm, matâl, trettschaffs, pullmâint, granetza ê bieschtgia [p. 34] dâ deing ônn fainsa menda, tgiavals ê vatgias lâs qualas plê tgi 6 laitgs hôñ degien ancuñter viglia dilg creditôur beitg vegneir stimâdâs romm ê mâtal bung ê schleât degia â tenour la valetta vegneir stimô trettschas, las quallas angûal eñ duas liâs cûnschiadâs degien eâra vêgneir stimadas, sche aber ainten plês lias rôttas nerr cûnschiadefs fûlsen, sche degilg beitg encunter viglia dilg creditoûr pudeir vegneir stimâdâs. sche aber ilg debitadour oder quell, ilg quall datt ilg pens, dâ sumglianetas 6 soarts beitg hâves sche pôh ell avanct tge stueir daar schâschangd metter âvanct strom, faing. ainten câs tge ilg creditour allôura beitg bugiendt bains schaschangds lâschâ stimâr sche h'oll êll ilg creditour lâ lettgia [p. 35] dê tottas soarts de rôbba nerr tgiôsas lâs qualas satgiatten, û dê chataar ainten lâ tgieasa dilg debitadour â riserva leitg, pôns per ell ê per ilgs fias piêvell nerr bârgieada dâ tgieâsa, eing vischtgiâ per mintgia persungâ, ênna vanang, ênna pâdealla, e magliaretsch pêr êll ê sia bargieada per 8 deis. Quell ilg quall bains schaschangds lâscha stimâr, quell degia la flôur ê ilg târrâing lascheâr stimaar.

Item quell ilg qual bains schaschangds ôder albiearts pens datt /: qui âns antalei ânstatt pens :/ quell oder ilgs fias pârâins pôhñ ainten meis dê ê ônn precys râtreer dê scû â qui suainter âñch pertigniondt tier alla ratrattgia ving traitg = aint, âncchaloûra tge â ilg creditour per lâ sia principâl suma [p. 36] nerr antiera suma ilg dâner blott e beitg ôtras tgiôsas nerr ôtra robba vignia doo.

Curtge eing schaschangd lâscha stimaar, sche eilg ordino tge ilg creditoûr lâ lettgia hâgia nerr piglier possa nouâ a=d:ell play, aber ainten, nerr vêd = eing lya ânschevâr, ê veh = dâ quell tôck suainter eir ~ quell ilg qual nâvôth ôter hô tgê schlêatâ robba muvaditscha numnada-maintg, beilgs, tgiêârs, vascheala dâ lênn ê sumglianctas tgiôsas, queilg degia per ilg dobell phennig vegneir stimô.

Item milgs ânâvânt ainten quest Artetgiell davart daar pens per marcêdas dâneers ampraschtôos sainsa tschains, per tschains dâ fôns, e albieârts.

Item per quels puntgs, ilgs quals quî [p. 37] numnôs hê ilg debitadour ûblya dê daar pens per ilg dobell phenig ê lâ lettgia dê daar vêh, nerr dê totts ilgs sias baings, per oters dabêts hê ilg creditour ûblya dâ shê cûntentâr pens dâ piglier per ilg teartz phennig. ilg creditoûr hô patrûnangtza, sche ell bûgieñt vôtth vêh=dâllas somas dê daneers dilg debitadour dê treer aint havefs, ancchaloura dê scû ânstât nerr daneer blôtt, ê quell ilg qual à igl amprem debitadour hê dâbett, he ûblya lâ soma dâ daar à ilg creditour.

hê eara ordinô tge ning possa ilg sias creditour tigneir fê, nerr manaar annavanct, schônd tge eing oter stoptgia êll treer traas dâ dônn, fonder ell degia ilg sias creditour payear, ê ilg sias [p. 38] d' hâveir setz tschartgiear dê scû ell schmignia quell dê survagneir.

23.

Davart sumas tge n'en beitg kandlichas, oder beitg
cuntantienscha.

Curtge eing êna beitg kandicha sumâ hô dâ treer aint, sche pôh ell quella beitg treer aint nerr scôder anfingê dreitg perfinia. Cûrtge aber ênna part della sumâ hê kaudlich, sche pôh êll queillg tge hê kandlich, sche ell bugient vôtth, nerr schi a=d=êll plaj, treer aint nerr scôder.

[p. 39]

24

Davart cûmandaar oder avanc tâvisaar per eing dâbett.

Quell ilg quall dâ d'eing ôter eing dâbêt hô dâ treer aint nerr scôder, quell degia ilg debitadôur en dè avanc tge scôder nerr treear aint, ê queilg âvanct ilg taimp della avê Maria trâs ilg gebell cûmandâr lâ dumâng sequenta à tgieasa dê reschtaar. Sche alloura ilg debitadour ênn fuôrma hê cumandô, oder dê sâsetz voluntariamaintg stô cuntaint à tgieasa da raschtaar sainsa tarmetter ilg gêbêll sche pôh ilg creditour dâ mintgia taimp cûrtge ilg dreitg hê aveart, ainten ilg dê bôot, oder tâard 2 [p. 40] giroos ilgs quals pli manevell nerr pli prossims della tgieasa dilg debitadour

ainten quella manaar, aber sainsa pârt de scû ainten ilg treer fântienstgia ê sê lascheare stimaar â suainter lisangza della noffa tearra, hê eara dâ naging taimp ûblyya dê spitiêar sén ilg siâs debitadour, â riserva sche eing manâss ilgs stimadours ainten ênna vischnanccha ê ilg debitadour fûss ainten ênna ôtra vischnâ[n](c)cha â qui ainten tearra; sche âlloûra hê ilg creditour ûblyya ênna h'ôûra fenn ilg fias debitadour dê spîtgier sche lâ bargieada vôtth ell clamaar nerr faar vegneir, schigliôh hê êl beitg ûblyya.

[p. 41]

25.

Davart lâ obligatziung dilgs stimadours.

Sûainter lysangsa dâ nôffa tearra hê miñtgia giroo ûblyya per lâ sia paya dâ stimâr, a riserva sche ell allas parts ainten lâ pârantella dâ sanck oder cramaeada âschi dâ tier fûss, tge ell betg giûditgier, nerr trer santienstgia pûdêss, âlloûra hê ell eara beitg ûblyya pens dê stimâar. ↗ Queilg aber tge â ilgs giroos ving pûrto nerr mesz avanct â tenour lysangsa dâ nôffa tearra, queilg ênnig ells ûblyas dê stimâr per ilg loûr saramaint queilg tgî hê la sia vâlléttâ, alloûra ânch lâ teartzâ part treer [p. 42] giu, oder lâ measadaat per ilgs sê soura traitgs aint nerr nummôs puntgs, ainten maniera, tge quell ilg qual dât pens degia lâ tearza, oder lâ measadaat peardar.

Lâ paya dilgs stimidours hê, sche las parts suainter tge ilgs stimidours hênn manoos avanct lâ tgieasa dilg debitadour vignien pâregnia tge êlls beitg dâ stimaar, oder beitg stimaar stôñ, sche hê ilg fallâri â=d=eing 3 X, stonnig aber stimar, sche hê lour paya 3 X, pêr mintgia stimadeira tge ving faittgia quell ilg qual dât pens, quell degia lâ paya dilg gebell ê dilgs stimidours pârtâar daventt.

26

Davart quel, ilg qual dêi=giu pens.

[p. 43] Quell, ilg qual dêi=giu pens tge segia cûn ansatge bitaâr avanct, sê zûpâr, beitg cûmpâreir, oder ainten tge manieara tge pudefs davantaar, = sche pôh ilg crêditour eir tier ilg Landamen, oder statthalter ê per 1 X, figeraar, sche hê âlloûra ilg Landamen ûblyya dalûnga ilg Oberkeit â ilg debitadour avanct sia tgieâsa, queilg hê avanct lâ tgieasa dilg debitadour dê manaar, ê suainter trattgia, ner dâdâ santienstgia, sche ilg debitadour hô ilg tiêart, sche hô ilg crêditour lâ leittgiâ dê tôt fia mûâglia, e fons, ê poh eara piglier pens per ilg dôbell phenig, tge hê per ilg dôbell pens ê tôts ilgs koaschts degia ilg debitadour purtar giu [p. 44] sainsa d'onn dilg creditour ↗ ilg creditour aber hê ûblyya â ilg debitadour ainten tgieasa dâ lascheare quella necessaria fushtentatzgiung dê scû sê soura hê traitg aint nerr mûnsânô.

Davart quell ilg qual per sigértaat hê dâbett.

Enna figertaat degia sâinsa contradixtiung daar pens per quella suma, tge ella hô añapurmess, anchalloura degia â=d=êlla dilgs stimidours, dê ê tearm vegneir cûnoschiâ, tge ella figertaat, quell per ilg quall ella ampurmess tschartgiar viglia ella dê dônn dê duschtaar.

Cûrtge alloura dê e tearm hê pâssô tge lâ sia figértaat beitg sefaitg annavan [p. 45] sche pôh ilg creditour ilg fias pens stimô purtâr davent; vegnis aber lâ figertât ainten dê ê tearm pens a câtschieâr oder pûrtaar, sche hê ilg creditour ûblyya quell pens vedavanct de laschiêâr liber, ê ilg amprem pens ilg qual lâ figertaat dô havefs, laschiear stimâar ê fê londroor payear.

Davart bains vender ê stimaar.

Stante savens ênna mâlla intêlligenscha ainten baings cûnpaar ê vêndêr leâva = fê, sche ordinainsa nous, tge noûa duâs, treis, oder plê parsungas, las quallas dê bung fârschtâncdt ê beitg guijadâdâs henn leing cun lôter martgiadasen per baings schâschângts, albiearts, oder dê scû vignien numnôs, ê tge ellâs setzi vignien paregnia per eing [p. 46] tanct dê somâ sche dégilg reschtaar tier queilg, henn ilg ells ainten lôur märtgêa ainten cûnaschientscha dê honorevfla gliôckt, sche degilg eara valeir. vôt ilg aber veiver ells dellas ordinatzgiungs della teârra, sche degilg êlls piglear ilgs stimidours dê= ilgs giroos orr dilgs 12 ilgs quals pli dâ tier henn â ilg baing, aber beitg pli dâ tier ainten lâ sañgûina oder cramaeada parantella tge eing, ilg qual fintinstgier pôh, ê tgi êra hâgia beitg ratrattgia.

Lâ obligatzgiung dilgs stimidours.

Ilgs stimidours, ilgs quals tier sumgliancts martgeas vignien clamoos, degien ilgs baings per ilg lôur giroo saramaint stimaar, ê fê dilg ruschaneyell nhî per [p. 47] baing voleir, don at eiffa, â mäzetstgia, dischmazetstgia etc. beitg fê lascheare manaar davent, sonder â miglieâr saveir e sainsa schleata intinstgiung stimaar ê queilg tge ilgs stimidours fonn, sche degilg tier queilg reschtaar ê hâvâir ilg fias kraft. Curtge aber lêgnia oder tôttas duas parts della stimideira vegnissen â se grâvâgiear, sche pônilg ellâs ainten 8 deis, ê alla pli lûngâ ainten eing mëiis precys, ilgs amprems stimidours clamaar ê ilgs baings lascheare surveir, ilgs stimidours henn aber ûblyas eing teartz hôm suainter stârtêtt dê piglier, ê quels baings lâ seconda gieada dê stimaar ê tier queilg degilg reschtaar.

Sche alloura oder ainten câfs tge lêingnia part ilgs baings beitg vollefs lascheare surveir, sche pôh lôtrâ part â=dêlla faar dâ saveir, tge ella degia sê faar annavanct, ê suainter faitgia admonatstgiung pôh ella ilgs baings lascheare surveir, tge lâ sia contrapart segia daschpêhras oder beitg. ê degia lâ surveïsa dilgs baings oder risvisiung davantaar ainten ilg meis precys, schigliôh âns peardilg ilgs fias dreitgs.

30.

Davart ratreer fons.

Eing ilg qual eing tock baing schaschangdt gîscht ê redlamaintg hô vandia, quell degia lâ ratrattgia beitg deir [p. 49] giû, pertge ainten ilg taimp della ratrattgia pôh ell ilgs fias baings puschpêh ratreear. ell hô lâ ratrattgia dilg siâs baing vandia ainten eing meis precys, oder ainten dê â=d=onn tge ell âgyâ deitg giû ratrattgia oder beitg. Sumgiancta-maintg hôñ ilgs fias paraints lâ Ratratgia dê quell baing vandia, sche ilg vandader beitg sê fôh annavanct ancchâloura cûn cûnditstgiung, tge ilg paraint suainter ilg meis precys anck lâ ratrattgia 3 deis hâgia ê suainter dê â=d=onn anck 15 deis, queilg per obvyer bleârs g=lischts, ilgs quals pudefsen dâvântâr. ↗ Tgi eing baing vôtth ratreer, quell taal dêgia quell baing per fâsetzi, neer â fâsetzi per fias saramaintg [p. 50] Râtreet ainten fias nomm cûn fias baing nerr facultâtt, fainsa angion nerr têrrveârsa intenstgiung. nôuva aber ilg cumprâdâr vegniß per tschêardt, tge lâ ratrattgia fûss cûn g=lischt davautada, sche pôh êll quel baing pigliear ainten ilgs fias mângs, â ilg vandader, oder â ilgs paraints dilg vandader ilg loûr anck enna gieada turnantar, ê quel baing ainten manieara dê scû ell ilg hô cumprô galdeir, ê quels taals ritiraders degien à tenôur cunaschienschâ deing dreitg vegneir kyschtyâs.

Ilg vandader oder ilgs fias paraints, sche ells eing baing rateiren, quels pôhn pusch-pêh daar â ilg cûmprâder dê scû igl vandader dilg cûmprâder hô râtschiéatt, tge segia robba, daneers, [p. 51] bieschtgja oder sumas. Sche aber blears dâ=dêlls quest baing volesseen râtrêer sche pôh ilg pli tier, nerr prossim ainten lâ parantella dê fanck danonder ilg bain hê vignâ ilgs oters selôdêr ôrr e schi ilg pli prossim beitg sê fôh annavanct sche pôhn ilg dilgs oters âllôurâ suainter quels tge henn ilgs pli prossims quell baing râtreer. e vignien qui tignieâfs ilgs prossims ainten manieara dê scû ving deitg davart ilg yrtaar sumgiancts oder tottûtêgnia ainten lâ parantella pôhn quell baing râtrêr ansemell ↗ queilg aber tge partegnia tier â robba muvaditscha dê scû s: h: biêschtgja, mobilia dâ tgieasa ê sumgiancts tgiôsas, â riserva dê scû sê soûra hê deitg [p. 52] degia hâveir nigina ratrattgia ↗ reserba brêâffs dâ tschains pôhn eara vegneir ratrattgias

dê scû oters baings schaschangds, tge â ilg cumprader vignia mesf ainten manieara dê scû oder queilg tge ilg Cumprader â ilg vendader hô dô daneers, robba oder somas dê scû sê soûra hê deitg, ê ênna madema intelligienscha degilg eara hâveir per albiearts ainten manieara dê scû ainten ilg ratreâr baings oder breaffs dâ tschains ~ stante eara savens ainten fûmgliânts martgeas grondas speisas viguen câtscheâdas fê accioê tge ilg prossim, ilg quall havefs lâ ratrattgia ê rateira paya queilg, tge hê spandiâ, sche fûrdânaïnsa nôus, tge ilg paraint oder prossim beitg plê dâ payear [p. 53] segia ublyia dê scû per tottas duas parts per ilg veingkâuff dilgs stimidours ê koascht dellas parts, numnadamaintg 20 bz: sche aber lâs parts plê koascht veginissen â câtscheart fê per fasêtzi oder per ôters sche hê ilg ritirâder betg ublyia dilg purtaar giu, nerr purtaar davent.

31

Davart quell tgi tschainta fôns â tschains.

Quell tgi tschainta fôns â tschains degia queilg davantaar âvearta-maintg ê quell, ilg quall tschainta quell fôns, quell hô treis dêis suainter tge ell hô tschantô, lâ ratrattgia, schigliôh ho ell nigina Ratrattgia ansignien [p. 54] ilg taimp della deliberatzgiung perfinia; jlgs prossims hôñ lâ ratrattgia ainten 8 deis, oder curtge â = d = ells ving â saveir tge quells baings segien schântos ancchaloura tge quell paraint, ilg quall rateira quels baings â ilg patrung oder â quell tgi schântâ per ilg schains fîgiarèscha. = quell ilg quall fôns peglia nerr râtscheva per tschâins, degia señ oder vêh dâ quels 8 deis navôth lufraar; baings nerr fons â = d = eâschter nerr fûlaschtier lâscheas per tschains, pôhn dâ mintgia vasching vegneir ratraitgs.

Ilgs pli tier paraints hoñ lâ ratrattgia dê queste baings dê scû cûn ilgs baings vandias sumagliantamaintg, sche eing fulaschtier â qui ainten noffa tearra baings schaschangds oder [p. 55] albiearts cômpra degia elser lâ Ratrattgia tûtaliter ailgs amprems paraints dânonder quell oder quells baings vignien.

32

Davart baings impinoos.

Baings impinoos per ênna gevissa oder tschearta somâ pôhñ ânnûal vegneir spîndroos queilg â ilg eir aint dâ martz â tgieasa ê â igl eir aint dâ maigt â côlm. Curtge aber eing baing ving fîgirôo, sche hô quell tge fîgiarèscha eing meis precys lâ ratrattgia, e ilg paraint eing meis ê 3 deis, oder âschî prescht dê scû ell della tgiosa faitg cônspêvêll nerr cônspêvêll vegñis [p. 56] ê ainten câfs tge quell â ilg qual quell baing hê impinoo lôndervêh, oder vêh = dâ quell baing ânsâtge havêfs lûfroo, sche degia ilg ritirader pûschpêh bonifitgier. Curtge quell tge impêgnia ânnûal quell

baing beitg râteira, sche pôh ilg paraint ânnuâl hâveir lâ ratratgia, ê treis dêis suainter. Quell ilg quall aber eing baing figiarescha per ênna somma dâ danêrs eing onn, oder plê schônd: tge ainten câfs, tge ell beitg ainten nerr fenn ilg terminoo taimp quell baing spendra, degia quell baing efser cûmproo e payeâ, sche êilg ordinô tgê cûrtge â ilg creditour fenn dê ê tearm ilg fias daneers ving mëss, sche stôptgiâ ell ratschever, nôuvâ aber beitg, sche [p. 57] possa ell per lâ sia pretensiung quell baing ampinô laschear stimaar â tenôur nerr suainter cûnseilg dilgs stimidours, aber ainten ênn liâ lâ lettgia haveir dê anschever nouva tge ell vôtth ê eir sieavâ ê degia per ilg teartz phennig dâ plê vegneir stimô; pliannavanct hônn ilg ilgs impiñaders, oder quels tge ampegnien ê ilgs loûrs paraunts lâ ratrattgia dê scû fê soûra hê traitg aint oder deitg pertigniont â baings impinoos 12 ônns leing suainter lôter, ê sche vegniss côncludia, alla terminatzgiung dê quells 12 onns aîch pli dy oder anc pli lûnck taimp dê efser flaitgs nerr baing âmpinoo, sche degilg efser ainten ilgs dreitgs; aber fainsa tschañtschear pli ânnâvanct [p. 58] cûrtge quels 12 ônns perfinias, sche degia lâ ratrattgia haveir feing.

33

Davart baings, nerr fons baratâr.

Hê ordinô tgê quells, ilgs quals baings odér albiearts bâratten, sche ilg bâratt dâvainta ênn ândreitg, sche degiâll hâveir ilg fias krafft ê vigour, tge segia tge ells setzi vegnien paregnia, oder tge vignia stimô. degien e hôun baings baratoos deing, oder ainten madem capitâal nigina ratrattgia, curtge aber eing flaitg ple vâlêfs tge lôter, sche hô quell tge bârâta oder ilgs fias paraunts lâ ratrattgia per tanct [p. 59] scû quell baing porta dâ plê. e ainten câfs tge lâvâfs fê duschpêta per ilg lia della ratrattgia, sche pôh quell tgi rateira ratrear ainten enâ lia â tenour oder suainter cûnseilg dilgs stimidours bglioûng per bglioûng, oder bung per bung, schleat per schleat.

34.

Davart quels tge honn part vêh=d=eing allbieart.

Ainten câfs, tge lâs parts beitg sônn vegneir parêgnia sche pônigl elllas là steivâ ê la tgiadâfiâ beitg parteir, sonder quellas duas stanzas lâschear fainsa pârteir, ê hê eara vegnia ordino, tge quell ilg quall lâ plê part vêh=dâ [p. 60] quests duas albiearts odér stanzas hâvâfs baing tge ell blear piavell hâvâfs, degia ell fê pacientaar ê ainten bûnga part là sia contingenta part dufraar, ê leing lôter beitg fâ squitschier oder efser dê âgrâvi, ilgs ôters salfs aber degien vegneir partiafs.

Negina Donⁿa degia eir davent dilg fias hom.

Curtge ênnâ donnâ vôh dâvînt dilg fias hom, sche hê ilg mastrall ansemell cûn ilg Oberkeit ûblyya dê andrizaar, tge ells ansemell côhâbitêschén dê scû eing peer dê Aleitg dê faar ûblyya; vegniß aber ella â treer oor dilg [p. 61] Cûmeing, tge eing lûdevell Oberkeit faura dâ d = ella beitg dê cûmândaar hôvefs, sche pôh ilg fias hom la sia facultat della dônna gâldeir, ê hâ â = d = ella nigina habitatztgiung, nerr quatier ûblyya, aufignien tge ella ving â tigner tgieasa cûn ell sumglianctamaintg degilg esser cûrtge ilg hom vôh davent della sia dônna.

Davart crûdâr l'yearta.

Unfancts légitims, sche quells henn avanct mang, iearten bab e mama avanct scading ê mintgia unfanct iéarta per sia part ê per sia teschta. Sumglianct fraar, ê feilg dâ fraar, oder [p. 62] feilg dâ fôra degien yrtaar leing scû lôter, aber beitg â tenour ilg domber dellas persungas sonder â suainter lâ rigeisch oder stam, tge zvaar tge unfancts dâ fraar, blêars oder pâacs, degien beitg plê pudeir, oder yrtaar, tge dê scû ilg bab oder lâ mama sche haveßen vivia oder vivissen pudessen yrtaar. â qui eing exaimpell. Sche duas frars oder fardagliungs vegnißsen à = d = yrtaar dilgs quals eing ainten vêtta, lötter aber môtêr ê leing 2 = 3 oder plê unfancts hôvefs lâschea dâvoôs, sche ieârta ilg fraar lâ measadaat, queilg hê quell tge hê ainten vêtta e quêlls unfancts tge henn lascheas dâvoos lâ part dê lôur bab oder mama ê beitgia ple. ↗ Cufsreings iéartan suainter lâ râgeisch, oder stam ê beitg suainter [p. 63] ilg domber dellas parsungas dê scû soûra davart fraars ê feilgs, oder unfancts dâ fraars deitg e numno ↗ fâfreings, tge hê ilg teartz grôo jearten suainter lâ rigeisch nerr stam ê beitg suainter las parsungas, oder domber dê quellas, partge unfancts dilg teartz grôo paâcs dâ = d' = eing mang e blears da lôtêr mânge, jearten ainten sumgliancts câss quells paacs dâ deing mânge tanct scû ilg blears dâ lôter mang ↗ unfancts dilg teartz ê unfancts dê unfancts dilg teartz groo jartâu ainten lâ rigeisch oder stam, ê beitg â tenour ilg domber dellas parsungas dê scû soûra hê deitg de fraar ê feilgs dê fraar. ↗ Cûrtge aber quell ilg quall hê mort [p. 64] paraints dilg teartz groo beitg hôvefs, sche crôda lâ facultat lénâ ilg amprem sank tge lâ facultât segia vegneida dâñônder lâ viglia. Quells ainten ilg quart grôo fûlets pôhn beitg yrtaar, sche quels dilg teartz grôo ells dilg quart grôo ainten l = ieârtâ beitg fuschtainten partge nouva nigings yrtavells dilg teartz grôo henn, sche allôura quells dilg quart groo nâh pôhn beitg jrtaâr, sonder quêlla facultât

crôdâ fênn ilg amprem sanck, dê scû loûra hê deitg declaratzgiung dâllâ jearta oder dilg crûdâr liêarta. he ordinô ê mintging degia fâveir tge ainten ênna jearta degia ilg baing oder facultaat dâ mintging crûdaar fênn quella rigêisch oder stam dânonder oder della qualla quell baing oder facultat ving; [p. 65] oder hê vegnia; partge eing meatz fârdagliung, meatz fraar, nerr meatza lôra pôhn beitg yrtaar ê beitg vegneir yrtoos, oter tge fûlett queilg tge ving nôh dê loûr leingiâ ê sumgianctamaintg eara oters ainten lâ parantella.

37

Quells tge hênn dâvent jeârtan.

Curtge eing yrtavell fuß ainten ilg eâschter tge nâhns fâvêls beitg dumandaar suainter sche degia â quell lâ sia part vegneir cûnascheidâ, lâ qualla ilgs sias prossims paraints pôhn galdeir e dufraar, cun cûndixtgiung, tge els nâvôth lôndrora schmi[p. 66]nueschen pernott, tge ainten câfs ilg yrtâvell, ilg qual hê ainten ilg easchter, ainten cûoart oder lûng taimp vegniâls, ell oder sia dêscendenza cûn clérâs pardetgias, tge â=d=ell vignia dô lâ sia contingenta part della jearta ê eing ruschânevell tschains â tenour cunaschienscha de hônorevells hômens.

38

Enna jeârta degia vegneir jnventada.

Cûrtge crôda enna jearta, sche h=enn ilg ilgs prossims paraints saîusa limpidâr annavanct ublyas dê clamaar ilg lâudamen, e quella jearta lâscheare inventaar ê eing quinet generaal dê pigliear fê. ainten câfs aber tge ilgs yrtavells qnêst [p. 67] beitg faschesseñ sche hê ilg Landamen ansemell cûn ilg dreitg ublyâ dê andritzâr, tge quella jearta vignia inventâda, sumgianctamaintg hê ilg Maschtraall ansemell cûn duas giroos ublyas ainten mintgia partitzgiung dê elser ê bûng: a tgeira haveir, tge â mintgin vignia tier lâ sia Contingenta part.

39.

Enna dônnâ purtancta pôh per ilg sias freitg lâ part d':jearta dumandaar.

Degia â=d=eingnia dônnâ purtancta suainter lâ mort dilg sias hom per ilg freitg tge ella porta lâ sia contingenta part della jearta vegneir dô.

40

Cûrtge l'iearta ving duschpitabbla.

Vegniss ilg â daar ilg Câfs, tge ilgs jertavels beitg paregnia, ê ainten duschpêtâ vegnissen per ênna jearta, tge leing eing oter volesaraar oor

nerr leing lôtêr volefs faraar oor, pansond leing elser plî tier paraint, ê sumglianctas tgiosâs sche degia alloura quella facultaat vegneir inventanda, ê â nging tier cûnascheida anfignien giudêza nerr sentenza perfineida. ~ Cûrtge aber ilgs yrtavels dôns ê koaschts vegnieffen â Catscheare fê per liearta, sche eilg ordinô, tge quell ilg quall fê metta aint per yrtavell, ê cûn dreitg vegniß tschaf Santo, oder sâroo oor, quell degia elser üblyâ tôtts ilgs koaschts [p. 69] dâ purtâr giu, sche dâ quellas varts, oder caufsa questa yas fûlsen, nerr yas fê fûlsen della anschatta anfignien lâ feing fâinsa dônn della jearta.

41

Lâ obligatzgiung dilgs viefs ê viêvas.

Cûrtge eing hôm môra, sche degia lâ dônnna ainten bûnga = part tôt queilg dilg fias hom haveir, muaglia, fôns raprâschantaar e lascheare inventaar, ê cûrtge ving partya eâra daar nôh = nâvanct; la dônnna degia eara hâveir lâ teartzâ part gûdoing, nerr vanzamaint, scâpit, oder pérditâ de tôt ilg hâveir, muaglia ê fôns etc. sche ilg hom aber hâvefs faitg eir cûn giuyear, faar ligertaats, pitining e sche degia lâ dônnna lôhtras [p. 70] piteir nging dônn. ~ Sumglianctamaintg degia ilg hôm suainter lâ mort della sia dônnna ainten bunga part daar â ilgs fias unfancts, ê lascheare inventaar queilg tge â = d = ells ruschaneflamaintg toccha, oder â ilgs paraints della sia donna sche ells ansemell nigings naturâls yrtavels queilg hê unfancts hâvefsen. Cûrtge eing vief vôth sâ maridaar, sche degia ell lâm-prema dônnna avanct gischtaar oor, ê sumglianctamaintg lâ dônnna queilg dilg hôm ainten câfs tge ell avanct dâ délla mariâs.

[p. 71]

42

Davart lâ obligatzgiung dilgs Gûyaâs.

Eâ obligatzgiung dilgs guyas hê, Cûrtge eing per gûya ving dumando ê confirme sche hê ell per ilg fias saramaint üblyâ sêñ ilgs fias clients oder unfancts della guyadeya bung fleis ê fidevfla vigilanza dê purtâr nerr hâveir ainten manieara dê scû fûls sia âiggñiâ robba, acciô tge ell fâptgia, nerr possa avanct â Dia ê per ilg fias saramaintg eara avanct ilg mônd render quint. ~ nigin hê ublyâ dê piglier fê guyadeyâs, oter sche ving inventô e fleissamaintg nûdô tôt queilg tge hê avanct mang schâschângt [p. 72] ê robba muvaditscha, ê Curtge ilg gûyâ dât ilg quint sche degia ell ilg inventari â ilg Ôberkeit representaar ê oor dâ quell daar ilg quint; ê eing hê üblyâ 1 Guyadeyas dâ piglier se e butg plê ~ eing guya nâh pôh beitg annuall fê delibâr della sia Gûyadeyâ, sche ell nâh ving beitg oder â riserva, sche ell suainter hâveir dô ilg quint, dilgs fias clients, oder prossims paraints dâ qûells ving delibaroo.

Davart Gyas mallfleisâs.

Eing Gûya mallfleissâ, quell degia vegneir strûfagiéa â tenour Cûnachschienscha dilg dreitg, â suainter ell stô malfleisa oder â tenour dê scû ell mallfleisa fûss stô [p. 73] lâ paya dilgs Guyas hê annual 10 plaperts. Sche eing aber stuefs eir nerr far viadi oor della tearra oder gronda fadeia, oder lâvour hâvefs, sche degia â=d= ell ainten ilg quint dilg Oberkeit lâ sia paya vegneir faitg; tôts quells, ilgs qualls hoñ Guyadeias degien annûal cûrtge ilg oberkeit hê cônfirmo, avanct quell cûmpareir, ê eing generaal quint daar, è quell ilg quall beitg cûmpara, quell hê â ilg dreitg crudô 1 ₣

Quels oder tgi davefs vegneir Guyadô.

Unfancts ilgs quals beitg 15 onns vylgs, [p. 74] vievas, ôrfens dê quels tge nôhn beitg ilg sias férstandt, suârts, vylgs, ê parsungas privadas dê sias forszâs, de quells tge fôhn eir ilg loûr sainza basings ê femñas las quallas hôñ beitg hôñ, questas parsungas tôtas degien dilg maschtrâl ê Oberkeit vegneir guyadadas. quell, oder tgi eing Guya dumônda, sche degia quell guya, tge hê vegnia dumandô, vegneir cônfirmô. nôuva aber ilgs basings dumondan, ê dellas furnumnadas persungas, nigung Guya giveischen, ê oder eara beitg haveir vôlefsen; sche hê eing Maschtral ûblya quellas â tenôur cûnseilg dilg dreitg dê guyadâr. ↗ qâllas parsungas aber tge henn guyadadas degien dê scû eara quellas tge henn sott, nerr ainten lâ patrunancta dilg bab, [p. 75] sainsa cunseilg sayeir, ê voluntât nerr cunsentimaint dilgs guyas beitg hândlagiear oder navôth hândlagier nîh ainten lâ teâra nîh oor della tearra, ê queilg tge quellas fôhn, martgieaden, oder tge vegnissen â handlagiear, tge quells, tge hoñ lâ patrunanca four dâ dels beitg cuntas henn, sche degilg beitg haveir kraft.

Davart orfens, tgê henn raschtôos davôs.

Cûrtge bâb oder mama môren, sche hê quell, ilg qual hê ainten vêtta, tge [p. 76] segia ilg bâb nerr lâ mama ublya ilgs sias unfancts dilgs treer sê ainten hónour, tge ilgs unfancts hâgien robba oder beitg. eilg aber robba avanct mânge sche pôh ell, oder ella, quella facultat dûfraar ê galdeir ê ilg gallamaint dê quella haveir, âncchalôura tge lâ facûltaat schaschanct[a] ê robba muvadischa nâh vignia beitg schvaitg, queilg hê schminûia, sondrên tge reschta dê scû gliêh inventô. sche aber ilgs unfancts crûdâlsen ainten malsognias, oder tge gieslen â scôla, oder amprandeßen eing maschtier sche pôh, oder pô ihlg vegneir mesf mang vêdh lâ facultaat, anchalôura cûn cunseilg dilg dreitg.

[p. 77] Ilgs orfens degien beitg vegneir tralâscheas.

Cûrtge viêfs oder vievas oor della tearra sê mareidêr nerr sê mâridâssen oder schigliôr ôor della tearra trêer vôlessên sche hénñilg ûblyas ilgs loûr unfancts dê piglier cûn ells ê quells treer aint hôñour ê sche ilgs unfancts pâcha facultaat haveßen é volelsen dilgs genitours vegneir tralâscheas, sche degia eing Maschtrâl ê Oberkeit hâveir bung âdaigt tge ilgs unfancts vignien beitgia tralaschêas, oder bab, nerr mama tiér persûader, tge ells dilg loûr agien tanct â ilg liâ lâschén, tge ilgs unfancts baing vignien traitgs = sê; sche éara [p. 78] ilgs unfancts fusSEN dê bunga facultaat sche pôh bab oder mama lâ facultaat segilg schaschangt, oder robba mûvâditscha beitg muvanthaar davent sônder â qui ainten lâ tearra galdeir, ê dufraar â tenour lôur cûntântiênscha lâ f: h: bieschtgia nerr mûvaglia ê magliaretsch pôhñilg ells cûu cûnseilg dilgs paraints, oder dilg dreitg stimaar ê faar ênna sôma, ê ainten ilg Cumeing figeraar, ainten câfs dâ basings puschpêh dâ turnantaar.

Davart bratsch, peisâ ê mâseirâ.

Hê ordinô tge ilg LândAmen dêgia hâveir bûnga vigilangza ê vurdaar tge ainten ilg nosf Cumeing, bratsch, peisa ê maseira [p. 79] dâ Coira vignia dûfrô, ê quell tge vôth vender oder cûmpaar tgê ell bratsch, peisa ê maseira fatigieada dôfra ê quell ilg quall bratsch beitg fatigia ainten vender oder cûmprar dufrels quell degia per mintgia gieada per 1 ₣ vegneir strufâgieâ queilg âschibaing quell tgi compra, scû quell tgi venda nerr vandêss cûn peisâ, ê maseira beitg fatagieda, quell deigia sainsa gratstgia per mintgia giêada 1 ₣: esser crûdô, e quell ilg quall ving admonia, ê suainter lâ admonatzgiung falla quell degia pli ânnavânc â tenour cûnâschiencha dilg dreitg vegneir kyschtya. lâ tschuntgieasma segilg quella dâ fôns oder quella dâ faing degia esser 12 quartas.

[p. 80] Davart schleâta markanzeya.

Quell, ilg qual spetztgiareyas ê sumglianctas marcânzeyas, oder pôma ê dê quella fort, tge lôh tras ilg Cumeing = hom sâvens vênis angano ainten nôssa tearra purtafs; quell degia quella robba beitg vender sainsa tge ell lâ sia marcânzeya, oder robba dê duas hômens della nosfa teârra: ilgs qualls per queilg vignien substujas: lascha stimaar quant ge vâlla; quell, ilg quall aber vandêss sainsa tge vingnia stimo dê scû sê soûra hê deitg quell degia lamprema gieada 1 ₣: esser crûdô e lâ seconda gieada,

sche ell surpâssa 2 ₣ eing ilg qual à quells datt quatier vôleſ quella robba purtaar [p. 81] ântuorn, è vendont avanct tge lâ ſegia ſtimada dê ſcû avanct hê deitg, quell hê lâ madêma pâgniâ crudô.

49

Davart faar ūſchtareya.

Qûell, ilg qual vôth faar uschtareya, quell degia daar ênna figertaat, tge ell viglia per tôt ilg ônn faar uschtareya, e vigliâ à mintging ilg qual hâgia dâ payear, à tenour ilg fias baſſings daar, è queilg per ilg peyamaint oder prietsch dê ſcû deing ludevell Cûmeing hê mess fê, ſchanto, nerr ordînô, è ſchi eing dê quels vegniſſen à ſurpâſſâr, ſche degia quell, ilg quall hô ſaitg figertat ſcû ainten tetell della ſia figertât 9 ₣ eſſer [p. 82] crûdô. e degia eara tigneir, oder haveir pûblicâ ūſchtareya ê dasch-pêras eara tôts quels paitgs ê condixtgiuns tge eing lûdevell Cûmeing ordinescha degia vegneir obſervô, è ſuainter vegnia; degia eara ilg veing beitg plî tgear pudeir daar tge dê ſcû deing ludevell Cûmeing vegniâ tâxô, oder cun ell pactô: e dêgia eara niging ſchleat veing pudeir daar ôra è ſche ell queilg vegniſſ à trapâſſar ſche degia ell per mintgia bareilg 1 ₣ eſſer crûdoo.

50

Tge niging ilgs unfancts ê parsungas privadas dilg lôur ſpiert, queilg hê beitg intelligentas, à fias agien intereſſ furmagnia.

[p. 83] Hê ordinô, tge quell, ilg q(a)u[a]ll à ilgs unfancts, parsungas guiedadas, ê parsungas ſainsa ſpiert ilg lôur voles pigliér=giû cûn pang alf, meila, nouschs, pêirâ, pitzgniouctas, veing, crômareyas e ſumglianctas tgiosas, quell degia per mintgia gieda ſainsa gratztgia 1 ₣: eſſer crudô.

51

Davart vender granetza ê pullmaint.

Eing ilg quall granetza oder pullmaint venda oder vendar vôth, quell degia dê ſcû per ilg daneer blôtt vender ainten manieara dê ſcû dilg Cûmeing ving ſtimô oder lûya; fênn ſpeittgia aber pôh eing vendâder per tanct ſcû ₣: 6 fênn mintgia ſteer câtscheař fê è plê beitg, anechaloura [p. 84] degia ell daar tge ſegia lâ ſia vallêta. Curtge eing aber lâ robba vhêi oder vârda è compra, ſche degia ell quella robba payear ſainsa contradiſſiung, tge lâ ſegia bunga oder ſchleata.

Quell ilg qual ainten survetsch fameilgs ê fanscheallas
fê = gnia.

Eing fameilg, oder fanscheala ilg quall, oder lâ qualla avanct ilg taimp vôh oor dilg survetsch sainsa suffienta caûssa ê sainsa voluntaat, oder consens dilg sias patrung ê patrunga, â quell oder â quells degia nigina paya vegneir dô alinunter aber curtge eing fameilg oder fanschella sainsa giuschta caûsa dilg survetsch vegnissen licinstgieâs â quell oder â quella degia lâ paya antiera arrivâr; curtge allôura eing fameilg [p. 85] finoo, oder fanscheala finâdâ oder fameilgs dê l = alp dilg patrung vôh davent, curtge eing oder eingnia hê finoo, oder finada, quell nerr quella degia sainsa gratztgia 1 *Bd*: elser crûdô oder crûdadâ.

Quell tge peggia dâneers fênn fâyeâr.

Hê ordinô tge quell ilg quall fênn fâyeâr oder fênn lâvôur vegniß â pigliear daneers ê beitg stefs aint, quell degia quell daneer puschpe tûrnantâr, ê anck ilg teartz phenig tier. Stuëfs ell aber daar pens â degnia nerr dâ tôtta taimp, sche stô ell daar ilg dobbell pens, ê â mintga stimidour per sia paya 2 bz. ê aschibaing eara â quell tge hô dâ treer aint 2 bz: per queilg tge ell hô antardô ilg taimp.

[p. 86] Sumglianctamaintg degia vegneir faitg, nerr tignia cûn las femñas, las quallas daneers peglien fênn raschlaar oder fênn lâvôur ê beitg statten aint. ê quell ilg quall magliaretsch, oder robba pegliâ, quell degia daar pens per ilg teartz phenig, ancchaloura degia ell â ilgs stimidours ê â ilg creditour daar lâ paya dê scû schon deitg hê. ê degia eing ilg quall fênn fâyeâr, oder fênn lûfraar ampurmetta daneers, ê beitg statt aint, â ilg lûfrancet daar pens dê scû sê soura; queilg hê vice versa.

Quell ilg qual daneers peggia fênn nuôarsas.

Curtge eing peggia daneers fênn nuoarsas ê beitg pôh staar aint, quell degia fênn quel taimp, fênn ilg qual ell laiss [p. 87] nuoarsas hâvefs davia daar, ilg daneer â ilg cûmprader dellas nuôrsas pûschpê metter nerr turnantaar, ê per mintgia teschta 1 bz. tier. Stuëfs ell aber daar pens, schî pôh ilg hôm dellas Nûoarsas hâveir lâ lêttgia trancter, nerr dâ tôtta sia muvaglia hâveir ê fons, dê lâscheare stimaar per ilg dobbell pens per ilg sias daneer, ilg quall ell fênn quellas hô dô.

Vignien qui suainter las feschtas, dumeingias, ê firoos cûmandoos.

Stante ruschanevflamaint per ilg amprem ê avanc tôttas tgiôsas lâ honour dâ Dia degia elser venerada ê lûdada ê dilg christiang vegneir promoveida, ê per queilg particulârmaintg sênn ilgs dêis dâ feschta dumeingias ê firoos degia ilg cristiang beitg sùlettamaintg dê tôttas [p. 86] lâvôurs sê absch = tigneir, sonder eara ainten tottas maniearas â ilg sar-vetsch dâ Dia attendar, de scû eir alla sointgia Melsa, ê staar a quella sumglianctamaintg â ilg priedi, ê ôtras bungas ôvfras sê flissigier de excercitaar ê degien questas qui suainter screttgias feschtas, dumengias ê firoos â pulseabell, vegneir tigneidas, observadas, ê santifitgiêadas. Ilg amprem tottas dumeingias aintén tott ilg onn, las f: f: feschtas dê Christi Jesu dê scû Nadaal, Paschqua, Tschuntgeafsma ê sùainter lâs feschtas ilgs prolsims duas deis ↞ Item Ansâinzâ curtge nôss Signier hê ya â tschiell, totts ilgs deis dâ nosfa = dônnâ

tott ilgs dêis dilgs Apostels.

lâ Conversiung dâ f: Poôl.

vendêrdê sointg avanc meatz dê

[p. 87] S: Gion Baptischt.

S: Maria Magdalena.

S: Dûnô dâ Staat.

S: Lurintg.

ilg dê da S: Michael.

ilg dê da S: Lucy.

ilg dê dâ tôtts ilgs Sointgs, numnasointgia.

ilg dê suainter, tge hê ilg dê dilgs moarts oder ilg dê dellas ormas avanc meatz dê.

S: Catharina vulgo Câtreingnia.

S: Flureing.

S: Brigitta.

S: Plasch.

S: Cârli.

ilg dê dâ S: Sebastian.

ilg dê dâ S: Antoni de Padua.

S: Antoni vulgo Antieni âvaat.

hê eara ordinô tge sênn eing dê dâ Dumeingia oder firoo niging boof niging tgiavall degia vegneir mëss sôtt schtpierpp, ê eara nigina roda dâ muleing [p. 90] degia sênn ilg dê della sointgia Dumeingia eir oder vegneir muvântâdâ, ê quell ilg quall vegniß â surpassâr, quell degia pêr mintgia

gieda 2 *Bø*: vegneir kyschtyâ. ê qneilg tge partignia tier allas dumeingias ê firoos degien pli ânnavanet vegneir kyschtyas â tenour cûnaschienscha dilg dreitg era nigung lâvour ê beitg schuênscher avanc tge nâh segia schtgeira noitg ~ Pliañavanct quell ilg quall senn eing dê dâ dumeingia oder feschta == gronda, gieß ora dilg Cûmeing fainsa tgiôsa dâ gronda importantza ôder schigliôh cûn lâ fisâ gieß â tgiatscha, paschtgiâs oder otras sumglianctas tgiosas pigliêss â mang, nerr faschefs avanc ilg survetsch dâ Dia ê avanc tge quell nâh terminefs queilg hê avanc tge ilg survetsch dâ Dia nâh fûss perfinia, quell degia per mintgia gieada per eing *Bø*: vegneir [p. 91] struffagiea ê quell ilg qual senn ilg dê della sônda suainter tge gliêh tûtgeâ d' = Ave Mareia lâ seira sê lâschâs câtaar oder se lascha cataar â eir cun manâdeiras, oder ôtras lâvoûrs â faar, quell degia per mintgia gieada 1 *Bø*: eser crûdô.

56

Davart blaschtemas ê pleets da schmaladixtiungs.

Quell ilg quall, hôm oder femna per ilg eser dâ Dia girâs, dê scû per ilg côrp, andiraar, marteri, sanck, playas dê Christi Jesû, per lâ beatissima purscheala Maria, oder per ilgs Sointgs oder affruntadamaintg oder beffagioûsamaintg dê quels veginss â baterlaar [p. 92] quell oder quella degien plê tgê ângûal vêdh la robba vegneir kyschtyas, tge segien terriers, oder fulaschtiers â tenour cunaschienscha deing Oberkeit.

57

Curtge eing darscheader oder dilgs dôdisch, oder ilg g ebell oder schigliôh eing dilg Cumeing eing cunseilg, oder secre-tetza scôfra nerr pâleîsa.

Totts quells, ilgs quals ênna sacretetza scôfren, degien â tenour cûnâscienscha dêing dreitg vegneir struffagieas, tge segia vêh=d=lâ honour, facultat ner vêtta â tenour dê scû ilg falonder hô faloô.

[p. 93]

58.

Quell ilg qual bab ê mama, seir ê seirâ pluncta, oder quells schmaladescha, oder â sê fêtzi dêi maal.

Tottts quells, ilgs quals veginissen queilg â faar, degien â tenour encunaschienscha dêing dreitg veginier kyschtyas, â tenour las circumstangzas dilg falamaint, tge segia vêhd facultât, honour, oder vêhd lâ vêtta.

59.

Davart ilgs âleitgs finaar aint oder eir â baselgia.

Hê ordinô tgê quell hôm ilg quall suainter haveir â tgiesa manoo

lâ sia [f. 94] spoussa ê beitg dâlunga suainter viglia e lûdevfla ysangza ainten basselgia lâscha eusinâr = aint, quell degia sainsa gratztgia 1 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: eser crudô, ê suainter alloura tanct e tanct ûblya dê lâ manaar ainten baselgia dê scû soura hê mânsunô.

60

Davart mintgia fort differenzas ê dabâtts, aschibaing ainten piglier sê lâ pasch, faar faar pasch /: tge hê figeraar:/ scû ainten quella romper, ainten tge manicara dê sê cõntgneir.

Sche vegnißs â daar ilg câfs, tge eingnia, duas, treis oder plê parsungas vegnißen ainten dischcordia ê sê batefsen lêing lôter, sche eilg ordinô, tge quels, ilgs qualls, dâschpêras sê tgiatten, oder frâtâncet dê scû ilg [p. 95] dâbâtt kôtzâ tier vegnißen tapframaintg ê dâ d': hômens degien dûschtaar, quellas parsungas, lâs quallas hênn ainten ilg schtgiandell degilg eara per ilg lour saramaint admoneir, tge ellas ainten fuôarma â ilg dreitg figereschen ê curtge eing per lâ teartzâ gieada vegnißs âdmoniâ pâsch dê daar, ê beitg figeraar vôtth, sche hê quell tall sainsa gratztgia 1 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: crûdô, ê à tenour, tge causa della sia mala ûbadienscha, ilgs dons fussen davantoos, sche degia ell pliannavanct â tenour cunaschienscha dilg dreitg vegneir kyschtya, curtge eing aber ainten ilg sias disûerden fûgâ, nerr raptgia, dê scû rapt=gious continuafs, e beitg oor dilg tgêa voles lascheir, nerr beitg sê render vôlefs, sche degia quell [p. 96] taall vegneir faitg perschunier. ê sche ell dê quells, ilgs qualls ainten ilg dâbâtt doschten ∞ /: suainter davantada teartzâ admonitzgiung ê beitg figeraar voles:/ ving plunctoo, sche degia ell piglier ainten baing, ê daschpêras ell tôtts ilgs koaschts purtaar giû, ilgs quals câusa della sia malla ûbadienscha lavassen sê oder giêlseñ; hennilg aber ilgs circumstandts beitg fearsm hôvondá, sche degilg ells ilgs prossims vaschings per il lôur saramaint admoneir, ê per agict clâmâr, e quell ilg quall beitg ilg sias miglier fleis metta dalunga dåll: oura suainter davantada admonitzgiung quell hê sainsa gratztgia 15 $\mathcal{B}\mathcal{h}$. crudô ê tenour lâ circumstanza della tgiofa degia ell ainten nerr vêhd baing ê hômour â tenour cunaschienscha dilg dreitg vegneir kyschtya. Cur tge aber [p. 97] las parteidas tier ilg dreitg hônn figeroo sche defs ilg ellas tascheir, ê anch tge l'eingnia parteida lôtra schmanzaserafs, nerr fêfs mântêir, sche degilg vegneir tâschiâ, vegnißs aber quest dâ lêingnia nerr lôtra parteida surpafso, sche degilg ellas per eing romper lâ pâsch oder â tenour ellas sê depurtô vegneir struffagiedas.

Quell, ilg quall rompa lâ pâsch, tge segia cun pleets, oder cûn faitgs, quell degia 9 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: vegneir struffâgiea. ê quell, ilg qual fôh fanck suainter lâ pâsch faitgia, quell degia vegneir piglia giud baing êt hôndur

ê pli ânnavanct vêhd la robba â tenour cunaschienscha dilg dreitg vegneir kyschtya.

61

Davart fallas dâ sank.

Curtge eing fôh sanck â lôter, sche degia [p. 98] quell per 2 Rangschs vegneir kyschtya ê quest kaschtey oder falla degia lâ meâsa â ilg Maschtrâl, ê lâ measa ailg cumeing tutgear nerr vegneir tier, degia aber enna falla dâ sank ainten tearm dêing ônn ê meatz vegneir muvantâdâ, nerr câtscheada ê faitgia oor, ê ainten câfs tge ainten quel taimp ving lâ beitg faitgia oor, sche degia ilg lândamen haveir pears ilgs fias dreitgs. Sumglianctamaintg degien lâs fallas dilgs goôds eâra ilg meatz â ilg Lândamen ê lôter meatz â ilg Cumeing pertigneir, queilg hê quellas fallas dilgs homens, nerr pievell dilg Cumeings; queigl tge aber easchters surpâssassen oder fallas dê good tras surpâssamaints dê easchters, tge daventaar pudêssen, quellas degien fûlêtt â ilg Cumeing pertigneir ê tanct = ê tanct degia ilg Landamen eser ublya per ilg fias lâramaint sumglianctas [p. 99] fallas dilgs fulaschtiers, aschi baing de scû dâ quells dilg lyâ oder dilg Cumeing dê treer aint.

62

Davart firêidas.

Quell ilg quâl â lôter fôh sanck, ê firescha, quell degia â tenour ilg dônn, tge ell hô faitg, â tenour cûnaschienscha dilg dreitg vegneir struffagiea ê pênoo.

63

Davart treer ârmâs, queilg hê piglier ainten mang.

Quell ilg quall téira oor ênna ârma dâ tgê sôrt effer sâ viglia, quell hê crûdo 10 B. a sumgliancta pagnia hê eing sottapoashta oder crûdô per ênna [p. 100] schlaffâdâ oder per enna pugniada.

64

Curtgeing il quall dôschta vegrifis damnifitgia.

Ainten sumgliancts câfs eilg ordinô, tge curtge eing fidevflamaintg â miglier pudeir doschta, ê vegrifis damnifitgia, oder firlia, sche degien quells, ilgs qualls culpevels tôtts ilgs koaschts purtâr giû e pliannavanct â tenour cûnaschienscha dilg dreitg vegneir struffagieas ê éara las dôglianctzas purtaar giû.

65

Davart treer crâppâ.

Quell, ilg quall ainten ênna differenza [p. 101] peglia fê eing crapp, ê anck tge ell fêtscha nging dônn quell hê crûdô 10 B.

Curtge ell aber ilg crapp betta nerr teira oor damang, legia tge ell fetscha donn oder beitg, sche degia ell à ténour cunaschienscha dilg dreitg vegneir struffagiea.

66

Quell, ilg quall hê parciâal ainten eing schtgiandell.

Quell, ilg quall ainten eing dâbâtt avanct tge vêir fanck vêhd ilg fias paraint dê fanck semosa parciâll, quell hê 1 $\mathcal{B}\mathcal{J}$ crûdô e plifannavanet a tenour cunaschienscha dilg dreitg vegneir suainter tge êl fuss stô de donn degia ell kyschtia.

67

Davart quels tge hênn mälûbadevels avanct ilg Oberkeit.

Quells, ilgs qualls avanct eing dreitg mälûbadevels [p. 102] lê metten, degien à tenour cûnaschieuscha dilg dreitg vegneir struffagieas ê quellas fallas tôcchen neer partignien tier â = ilg = dreitg. vegniss eing aber dê tâl maniera â = d = esser violent, neer strepitôus, tge ilg Lândamen e Oberkeit lâvâr = lê stueessen, sche hê quell tâl à ilg Cûmeing crûdo 5 $\mathcal{B}\mathcal{J}$

68

Quell ilg quall lê absantêschâ, ê nâh votth beitg figeraar.

Curtge eing suainter êingnia davantada admonatzgiung, tge ell figeraâr degia, tschaffsâfs giû ê vegniß lê à fablentâr, quell hê fainsa gratztgia crûdô à ilg Landamen ê à ilg Cûmeing 5 $\mathcal{B}\mathcal{J}$:

69

Davart purtar ârmâs avanct eing oberkeit.

Quell ilg quall avanct eing dreitg cun ârmâs [p. 103] beitg cun-vagniêvflas vegniß â cumpareir, dê scû cûn enna figeir, cuntgidella ê sumglianctas, eara curtge eing purtefs duâs ârmâs que ilg hê purtaar quell hê à ilg Cûmeing ê à ilg Lândamen crûdô 1 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: sumglianctamaintg hê crudô eing, ilg quall sumglianctâs ârmâs oder gaffens porta ainten bafselgia.

Item quell, ilg qual ainten ilg Cûmeing porta eina ârmâ, stillet, oder cûnteal ainten lâs tgiotschafs, ilg quall hô lâ teyâ mâ beitg oor = ansôm cûu ilg stuers ilg spitz cûearrt, quell hê eara à ilg Landamen ê ilg Cûmeing crûdô 1 $\mathcal{B}\mathcal{J}$:

NB. ainten ilg starteett tûdeschgt hê ainten questt puntg quell plêtt tolchen: quest antaleya ia de scû soura eing stilett oder arma cûrtâ neer malvuglia cunteal.

Davart ârmâs zûpâdas.

Quell, ilg quâll gâffens zûpoos vegniſs â [p. 104] pûrtâr de ſcû ênna fisâ, roba dâ fiâ, oder eing cûnteal dâ faitg, ê ainten eing ſchtgiandel vegniſs â dûfrâr ê eara âſchibaing quell tge eing groob oder malavûrdô gâffân avertamaintg, oder zupadamaing eara quell tge porta eing ſpies, hâllenbaarts, fisâs ê sumglianctas ârmâs neer gaffens, â ainten eing dâbâtt volleſs dûfraar, quell hê crûdô 5 ê pliannavanct degia ell â tenou[r] cûnaschienscha deing dreitg vegneir kyschtya.

Davart pleets ingiûrioûs.

Stante tge quell omnipotaint Dia â ilg christiang hô dô ilg fias intelleig, tge ell ilg fias deir faar ê operaar, ilg tôt dûffraar degia ainten hônður da Dia, ê eara ainten baing dilg fias proſsim, allincûnter aber ilg capitâll innamey tier mâlpârdertas parsungas vaal, oder graadt ilg contrari ôpârêſcha, ê ûſcheya puſſeabell tge traſ ſchleatas, ê dê ſtrôff meritevflas parsungas oder g = liângas, fâvêns â igls timorâts, ê innocents [p. 105] christiângs lâ loûr hônoâr ſchminueida, ê trâs pleetts ving piglieada. acciô dâmai tge sumgliancts ſchleats invill=gious ê tagliancts pleets ſegian ſtrûntgias. Sche ordinainsa noûs, tge quella parsunga, lâ qualla dey mall dilgs fiâs proſsim, tge ella fûſs ſiblyada, oder ſtueſs raclamaar, oder tûtgier lâ bâtgiëtta, quella oder quellas parsungas degien â tenour cûnaschienscha deing dreitg vegneir kyschtyadas. Suainter aber tge â=d=eingnia parsunga hê cûnâſchia dê tûtgier lâ bâtgiëtta, ſche degia quella 1 8ɔ: eſſer crudada, tge ſegia, tge â=d=ella vîgnia tschintgitgiâ oder laschea ſiêva dê faar tûtgier lâ battgiëtta oder beitg. aber per enna raclamada ſainsa tge nâh vîgnia enconaschia dê tûtgieri lâ bâtgiëtta, deigi nizing 8ɔ: per ſtrof eſſer crûdô. ↗ Stueſs aber ênna parsunga faar enna raclamada cûn eing palleis oder aveart ſaramaint, ſche hê quella crudada 2 8ɔ: e pli ana vanct â tenour tge fûſs ruschanô, ſuainter encunaschienscha dilg dreitg degia quella [p. 106] parsunga vegneir kyschtyada. ↗ Cûrtge alloura eing, oder eingnia per lâ ſeonda giêda cûn deponia ſaramaintg ſtueſs raclamaar, tge ſegia â quell foûra, oder antecedent, oder ſchigliôh â=d=eing oter, ſche hê enna sumgliancta parsunga dobbla pagnia, de ſeu foura crûdada e pliannavanct degia alla â tenour cunaschienscha dilg dreitg vegneir ſtruffagieda. ↗

Vegniſs aber quella parsunga per la teartza gieada â fê vansâr, tge ella ilg fias proſsim cûn ſaramaint ſtueſs ſcûlpâr tgê ſegia ilgs antecedents, oder ôters ſche degia quella tâlla parsunga vêhd=baing â d=hônor

vegneir struffâgieâda, à tenour baing stimâr dilg dreitg degia eara ênna sumgliaucta parsunga dâ lôhdavent tier nizing usficy per nigina pârdêtgia neer tier niginas otras tgiôsas honorevflas vegneir duffrâda.

Hê eara ordino, tge quell, ilg qual dey nerr tschangtscha mäl dilg fias prossim, tge segia maschtg[p. 107]iell oder femna, tge quell, oder quella tâla degia della anschatta della litta anfignien perfineida /: queilg sia pagnia:/ è eara ilgs koaschts della sia contrapart e per bischtangd oder gûya, tge ving ântaleitg per duas parsungas elser ûblyeada à purtaar giu.

72

Curtge ilg instant, neer part prema fûls ainten côlpa.

Curtge eing, oder eingnia lê volesen plânscher per parollas ingiûriousas, tge êncûnter dâ: d'ells d(r)eitg oor fûls, ê alloura ainten lesetzi beitg fûls, neer vegnißs à = d = êlser à tenour ilg deir odér tschântscheâr, sche alloura degia quell tgî plânschâ pûrtaar giû totts ilgs koaschts ê eara vegneir, à tenour circumstangta della tgioffa, la quâlla sênn ell vegnißs, struffagiea.

73

[p. 108] Davart schmanzasérâar oder faar manteir.

Quell ilg quall eing ôter schmanzasérêschâ ê sulettamaintg schefs: tê deyst mansignias, quell degia per 10 B: vegneir struffagia, vegnißs aber ilg planscheâder à haveir mantiâ oder deitg, nerr faitg lâ mansignia, sche degia ell = setzi tôtts ilgs koaschts purtâr giû ê à quella lê soûra numnâda pagnia elser crûdô ↗ Curtge eing aber ilg fias prossim cun greavals parôllas schmansaserescha, nerr fôh manteir, sche degia quell à tenoûr cunaschienschâ dilg dreitg vegneir kyschtya ↗ hê eara ordinô, tge cûrtge eing ving avanct dreitg, ê per pleets planscha, schond tge quells pleets fussen dischcurias trancter lâs parts, aber sulettamaintg êll cûn pardetgias posfa beitg âmpruâr oder faar aveir ↗ sche alloura degia eing hônorevell dreitg lânteir planct ê rischpôschta, ê faar neer ordinaar à tenour lâs parsungas [p. 109] ê esser dê quellas, queilg tge dreitg ê ruschanevell pâara.

NB. qui ving antaleitg à tenour consideratzgiung dellas parsungas.

74

Davart difshônôraar ênna gioûf = na.

Quell ilg quall enna giouf = nà oder ênna vieva difshonorescha, quell hê ûbly a quella dâllo = ura ôder taimp davent, tge ilg faitg ving alla g = liesch, oder pâleis, anfignien tge lâ pagliola hê palsâdâ dê fuschtentaa. pôh ell cûn ilgs paraints sê accordaar, tge êll ilg fuschtentamaintg dê della posfa daar ainten tgieasa, sche eilg baing ê dreitg, nouva

aber beitg, sche stôh ell êlla mintigneir ê fuschtentaa santen lyâs noûva
deing lûdevell oberkeit ving ordînô.

Item: curtge ênna dônnna maridâda falla, tge ella lôh = trâs stuels
eir davent dilg fias hôm sche degia quella vegneir tigneida dê scû [p. 110]
soûra deitg dellas giouf = nafs. ~ quell ilg qual falla cûn eingnia lâ qualla
schon vedavanct vêva fallôo, quel degia daar â = d' = ella ilg quatier
noûva ell baing painsa, ê queilg dilg taimp dâvent, tge ilg fall hê vegnia
scûeart anfingnien tge lâ pagliôlâ hê paßâda, ê quell hê â nigina ôtra
falla ûblyâ ~ ancchâloura âdegniâ curtge eing falla cun eingnia tge quella
segia dâ tgê stanct, tgê ellâ segia, sche hê quell ûblyâ dalunga suainter
la pagliola ilg ûnfancet dâ piglier ê treer = fê dê scû eing bab hô dâ fâar
oder faar degia. ~ hê ordinô, tge cûrtge eingnia per saramaint dât eîng
unfanct â = d = eing /: queilg hê tge ilg unfanct segia sia:/ ê quell
beitg cûntaint fûls, sonder ilg faall fênn eing ôtter voleis impôner, sche
degia eing lûdevell Oberkeit ainten quella tgiosa oder câfs faar queilg ell
baing painsa, oder queilg tge ell baing schmingnâ à tenour las circum-
stangdzas dellas tgiôsas; ê à tenour eing cun clêra e sûfficiente vardaat
mêtta avanct degia quell haveir ê galdeir [p. 111] tge hê, esser favoria.

Item: lâs pênas, pâgnias, nerr strôfs per ilgs fôurs nomuoos muteifs,
hê dê cataar ainten ilg platt oder fylg = folio 158, e artetgiell 113.

75

Quell ilg qual tgiatscha fy = â = d = eing gôod.

Quell ilg quall tgiatscha fy = â = d = eing gôod paac oder bleâr,
tge lôh trâs â = d = eing lûdevell Cûmeing dônn vegniis faitg, quell hê
fainsa gratztgia 10 ॥: crûdô ê à tenour ell dônn haveis faitg, degia ell
pli annavanct â tenoûr encunaschienscha dilg dreitg vegneir kyschtya.

76

Quell tge eing litigious schtgianzell anscheva.

Quell, ilg qual eing schtgianzell scûmainsa [p. 112] cun pleets, oder
cûn faitgs, quell, oder quells henn ûblyas tôtts ilgs koaschts dâ pûrtaar
giû della anschatta anfingnien lâ moart dilg hôm e queilg â tenour encuna-
schienscha dilg dreitg.

Quel, tge comites eing fall ê cun robba nâh haveis beitg dâ payer,
oder niginâ figiertaat survegniis, quell degia ainten baing ê = d = honour
â tenour cunaschienscha dilg dreitg vegneir struffagiea ê pli annavanct degia
â quell nîh fidangtza, nîh saramaint per ilg havegneir vegneir cunaschia.

Quell tge falla ê nâh serênda beitg, oder semetta beitg ôtt.

Hê ordinô, tge quell ilg qual eing delict hô cumefs, oder cûmêttes ê nâh vôtth beitg se sottametter, ê cun dreitg nerr santienstgia pearda sche hê quell tâl per mintgia [p. 113] fürsprecher 4 plaperts crûdô fainsa lâ falla, ê speisas dâ dreitg, ilgs quals plaperts töcchen nerr partignien tier â ilg Oberkeit ↗ Curtge aber ilg Landamen oder ilg gêbell vegnissen â planschêr encunter eing, ê alloura perdefsilg, sche stonnig ells ilg koascht de dreitg purtar giû.

NB. quell pleet lê lôura fürsprecher: hê bischtanct.

Quell, tge per eing else, oder baing eing saramaint stô faar.

Hê ordino, tge cûrtge eing per eing else, oder baing stûefs faar eing saramaintg, sche degia â=d'= ell tearm vegneir dô, tge ell possa baing lâ partartgiear, anfignien ilg teartz dê avanct meatz dê ainten ilg quall dê ell alloûra stoh faar ilg saramaint, sche ell nâh lê hô beitg ôter partartgea. Sche aber â=d=eing [p. 114] ving cunaschia ilg saramaintg, sche eilg ordino, sche ell viglia faar, possa ell faar, noûva beitg sche possa ell surdaar ilg saramaint alla contrapart, tge quella possa faar ê hô ell, quell ilg qual, â ilg qual alla antschatta hô vegnia cunaschia tier ilg saramaintg, lâ lettgia, sche el vôtth ilg saramaintg déponnêr, sche pôh ell spatzi ner tearm haveir anfignien ilg teartz dê dê scû lê lôura hô deitg ↗ Sche aber ell alla contrapart vôtth ilg saramaintg surdaar, sche degia ell haveir lâ lettgia senn ilg puncto suainter trattgia santienstgia oder piglier lâ lettgia, sche el setzi ilg saramaint viglia faar oder alla contrapart quell surdaar, ê quell, ilg quall ilg saramaintg degia faar, quell pôh haveir tearm dê scû lê lôura dilg faar, oder tralascheir.

NB. quell â punto suainter tratgia santienstgia vôtth deir: â punto suainter elser ancunaschia ilg saramaintg, degiell piglier lâ lettgia:

[p. 115] Dê=scû doves oder degia vegneir lê depurtô
avanct ilg Cûmeing.

Cûrtge ilg Lâdamen, ilg statthalter, oder schigliôh eing vasching, nêrr fulaschtier ansatgê avanct eing lûdevell Cûmeing vegnissen â purtaar, sche hê mintgintg ê scading ilg qual senn ilg Cûmeing vegnifs oder ving dumandô ublya per ilg sias saramaintg tier quella tgiôlsa dê cûnsg=lier queilg tge â=d= ell baing paara ê dâ lôh davent tascheir ê quells ilgs

quals vegniſſen dumandôſſ lâſcheaſ baterlâar. fênn quell meinî aber, tge ving lâ pluralitaat, tier queilg degia vegneir raschtô, ê fleisâmaintg vegnia fuainter.

quell aber ilg qual fuainter ell eſſer admoniâ avanct ilg Cumeing beitg tâſchess, beitg tâtſlâſſ, oder beitg voleſſ vegneir fuainter /: tgê hê beitg sê conformaar alla pluralitaat:/ quell [p. 116] tal degia dâlloûra davent fainſa gratztgia per eing *Æð*: vegneir ſtruffagiea, ê pli annavanct â tenour lâ ſia malla ūbadienscha vegneir ſtruffagiea ê kischtya, e quell ilg quall avanct ilg Cûmeing ving domandô, quell pôh eara ilg ſias mein ſcûn prudentscha ê perdetetza dêr ê curtgîn ſtôh faar ilg meren, tge ſegia dâ tigneir fê ilg mang oder lâs vouschs de dûmbraar, ſche degia mintging per ilg ſiêas ſaramaintg eſſer ūblya lâ ſia vousch da daar noûva ell ruschanevell ſchmegniâ oder dê ſcû â = d = ell ruschanevell pâra.

hê eara ordino tge ainten ilg noſſ Cumeing degia anqual eing maschtgiell per tgiessa oder per câſâll pudeir vuschagiér, nerr daar voûſch, ê beitgia plé. ↗ Cûrtge fûſſ enna tgiosa dâ gronda importangtza dê purtaar avanct â = ilg Cumeing, ſche degia mintging, ilg qual pôh beitg daar vousch ê eara ilgs fulaschtiers baings tge ells ſerviſſen ainten lâ teârra ancchaloura zapaar giû. quell, ilg quel ſcôufra, oder paleisa [p. 117] queilg tge ving faitg avanct ilg Cûmeing, cûrtge eing Landamcn giveischa, neer domonda, tge queilg degia vegneir tâſchia, quell dêgia â tenour cunaschienscha dilg dreitg vegneir ſtruffagiea.

80

Davart ênna defenſtgiung, ilg pô = ſêſſ dê mintigneir. =

NB. ôſſâ ving deitg præſcripstgiung.

Enna defenſtgiung /: queilg hê præſcripstgiung:/ dâ deingnia tgioſſa hê, ê degia eſſer 12 ônns 6 eamdas 3 deis. ↗ Curtge eīng aber fûſſ traitg oor dilg pâeis e ainten cûaart oder lûng taimp vegniſſ, ê cûn breâff ê fâgiâl, clerâs ansagnias oder tras persungas de consideratiung, ciô = hê dê fêdê ê dê tema dâ Diâ avonda faschesſ haveir, oder avongdâ mûſsâſ ſê, ſche degia â quell ilgs ſias dreitgs eſſer præſervôs vêh dâ tôtts quells, vêh dilgs quals ell enna prætenſtgiung hô, zûar adêgnia â tenour cunaschienscha dilg Oberkeit.

81

[p. 118] Cûrtge eing êaschter fâmareida ainten noſſa Teârra.

Eing ilg qual ainte noſſ Cûmeing pêgliaſſ dônna, neer pigliaſſ dônna, quell pôh queilg, tgê hê tgiosas muvaditschas âvanct mang manaar davenct, aber ſufficientamaintg qui ainten noſſa teâra ſigeraar a ſias taimp dê turnantaar ↗ baings ſchacchangds degia êll beitg muvantaar avanct dê e

ônn ê aschibaing tgê dê ônn fuß paſſô ê ell cûn lâ sia dôonna nigings unfancts hô, sche degia ell lâ robba schaschancta dêlla sia dôonna fainsa fias cûnſeilg ê dilgs proſſims paraints dê = d' = ella cûntantiênscha beitg Schmûantaar davent. ~ hòn ilg ells aber unſants ânſemell, sche pôh ell quell fôns, ner robba treer dâvènt tge ſegia lâ sia dôonna ê paraints dê dêlla cûntants oder beitg; anchaloura tge ell lâ sia dôonna ſigerescha ſufficienta [p. 119] maintg per ſia facultât à tenour de ſcû ſe ſôura hê deitg, ê dê quella sôrt, oder ſpecia, tge ell hô vandia, eara cun della ſumgliancta ſpecia oder eſſer, tge vignia ſigeroo.

82

Dâvart daar ê piglier tschâins.

Quell ilg qual daneer blôtt per tschâins ampreſſta oor, oder otras ſumas ainten tschâins andretza ſê, quell degia beitg piglier plê tschâins, tge annual per mintgia Rângsch 3 X, queilg curtge ilg debitadour ſenn quell dê ſenn ilg qual crôda ilg tschâins, porta ilg tschâins ainten daneer blôtt. fûſilg aber tge ilg debitadour ilg tschâins beitg ainten daneer blôtt ſenn dê ê tearm dê ſcû ſê ſoura hê declarô vegniſſ à mettér, sche pôh ilg Creditour alloura da lôh davent treer oder far quint 1 bz per Ransch, e ple beitg ~ queilg aber tge partignia tier à tschâins [p. 120] dâ fôns per fons ratschieat, tschâins dê lêchen oder livell breaffs dâ tschâins queilg ving laschea ainten ilg fias krâft ê inpregiûditgiedas, oder inpregiuditgyâ; e quell, ilg qual peglia plê tschâins, tgê dê queill ſcû ſê ſoura ſtatt ſcreitg, quell degia fainsa gratztgia per mintgia 20 R: eing *Æðj:* vegneir kyschtia.

Quell, ilg quall aber vôtth laschear payear ilg tschâins cûn faing, grauêtza, pulmaint, biêſchtgja, oder ſchîgliôh cun otra valeta neer rôbba, sche degia queilg tge ving dô, nerr piglia vegneir ſtimô alla valletta dilg dâneer oder ſcû per ilg daneer blôtt ~ sche aber zûpadamaintg plê tschâins vegniſſ piglia oder dô, sche degia ilg debitadour oder creditôur per lâ pagnia de ſcû ſê ſoura vegneir kyschtia. ~ e cûrtge eing vêgniſſ à deir giu ênna ſoma oder voleir quella payear ſchônd: daneers pôhſa ell beitg ſurvegneir dâ payear, ſonderen ell viglia daar dâ queilg tgê ell hâgia à tenour [p. 121] startêtt della tearra oder à tenour paitgs de ſcû tranter dêd = ells faitg havêſen ê alloura, sche ilg creditour beitg vôleſſ ſcôder tge ell lâ ſoma pli dey lâſchâſſ fainsa ſcôder dê queilg tge ilg tearm lâſcha tier, sche hê ilg debitaur beitg ūbly pli annavanct dê payer tschâins, sche ell beitg dâ voluntaat payâ.

83

Davart breaffs dâ tschâins.

Breaffs dâ tschâins degien vegneir faitgias per R: 20 eing R: tschâins, ê nigina breaff degia ſott vegneir ſagellâda, e cûrtgê ilg unterfand ſpeir

tschains vegniſſ, ſche henn ilg ilgs ſtimidours ūblyas à ilg ſignôur dilg tschains ê per là ſia ſoma, ê per ilg tschains crûdô per ilg teartz phêniſg là ſia figeretza dâ ſtimaar.

Curtge aber ilg underpfand ainten quell [p. 122] taimp neer tearm ainten ilg quall ilg taimp neer tearm hê faitg, à tenour fuôrma tras ilgs ordinoos, oder ſubſtituyas ſtimidours hê ſtimo, ê ſûſcheya breaff ê ſagial endritzô ſê ſche degilg tier queilg raschtaar. ↗ Quell ilg quall alloura ênna breaff dâ tschains cun f: h: bieaschtgia vôtth faar, quell degia quella bieaschtgia, ê là figiaretza tras ilgs ſubſtituyas ſtimadours lâſcheare ſtimaar ainten là valêta dê ſcû ilg vandader, ê cumprader vignien paregnia.

84

Davart paitgs ê ſcûmeſſaſſ.

Hê ordinô, tge queilg tge ilg hom ampurmetta ê tschangtscha, queilg degia ell mintigneir ê ſtaar aint, à riſerva las ſcûmeſſaſſ oder ilg metter queilg hê navôtth e eing nâh hê beitg ublya dê lâſcheare valeir ſche ell beitg voluntariamaintg vôtth.

[p. 123]

85

Davart ilg maâl tigneir tgiefſâ.

Hê ordino eara, tge quell, ilg quell vegniſſ à martgiedaar, tge galanta g = liôct, neer parsungas ilg lour ſtueſſen peardar, quell degia à tenour cûnaschienscha dilg dreitg vegneir kischtya. ê degia eing Oberkeit eſſer ūblyâ per ilg lour ſaramaint, tge ells maschtrâll ê girôos pôrten, baing dê vurdaar tier, ſche eing plê oder dâ plê vegniſſ à martgiédaar, dê queillg tge là ſia facultât treer, oder ſchtender pûdêſſ, eing tal avanct dreitg dê citaar ê dâ = d = ell ilgs ſias quincts dâ piglier ſê, pernôtth beitg galancta g = liôct ilg loûr perder ſtueſſen, ê accio beitg plê vignia martgiado, dê queilg là facultaat dâ mintging purtaar poſſa.

86

Quell, tge vôtth renuntſtgiear ênna jerta.

Hê eara vegnia ſtâtûya, tge curtge dâtt ilg caſſ, tge eing môra, ilg quall ainten maniera hâveſſ tignia tgiefſa, tge ilgs ſias yrtavels fuſſen ainten dubitangtza dê eir ainten liearta, oder beitg, ſche eilg ordinô, tge ils yrtavels poſſen haveir 15 dêis ſpatzi dê ſâpartartgiear dê eir ainten liêarta oder beitg. ↗ dêylg aber ells ainten quells 15 deis beitg à ilg maschtrâl oder Landamen oder Oberkeit, tge ells viglien renuntſtgiear liearta e beitg ainten quella ſtaar aint, ſche ſtonnilg ells dê lôh davent ſtaar ainten liearta ê à galancta g = liôct ainten nôm dê = la ierta daar pleett e faitg. ſche eing aber eing qui ainten terra yearta e beitg [p. 125]

ainten quell taimp, dê scû lê soûra deitg, fûls ainten lâ tearrâ, sche degia â quell ilgs sias dreitgs eſſer riservoos anfingnien ê aschi prescht tge el ving â tgiesſa, zûar ê ainten câſs sche ell haveſs nigung g = ûya.

87

Davart ilg t = giû = ieâr.

Quell, ilg quall t = giôiâ ainten nôffa tearra quell hê fainsa gratztgia per mintgia gieda crûdô 1 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: ê eing t = giûyêâdar eâschter degia figeraar tier ilg dreitg, ê éara per mintgia gieâda tge ell t = giôiâ oder haveſs t = giûiêâ per 2 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: vegneir kyschtya. ↗ quell ilg quall ainten sia tgiesſa lâſcha t = giu = ieâr, quell hê fainsa gratztgia crûdô 2 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: ↗ e quell, ilg quall tier cûnſeilg [p. 126] g = leisch oder aggigt /: queilg hê gidaar:/ datt tgê ainten noffa giurisdictiung veginſs t = giû = ieâ e eara quell tge tgeârtas oder daats porta, quell hê fainsa gratztgia 1 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: crûdô.

Ainten mintgia vischnanchâ degia eing vegneir ordinô, ilg qual las fallas dilg t = giâ teira aint, las quallas fallas degien eſſer lâ measadaat dilg Cûmeing ê lôtrâ measadaat â quell tge teira aint tier pertigneir. ↗ pliannavanc eilg ordinô, tge per ilg t = giâ ê scûmêſsâſ /: queilg hê metter:/ oder per differênzâſ las quallas oor dâ queilg veginſſen â nêſcher nigung dreitg ê raschaung degia vegneir tîgnia. veginſs aber eing â voleir sê gravagieâr caûſa queschta, e la sia contrapart ainten eing ôter lia tier ilg dreitg nerr avanct Oberkeit anvidaar, sche degia quell tal fainsa intêrvall per 1 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: vegneir kyschtya, lâ quala falla degia [p. 127] â ilg Cumeing tier pertigneir ↗ ê curtge eing â deing ôter ampreschta dâñêers ſenn t = g = iu = iear queilg hê per t = giû = iear, tge ell lâveſs, tge quell, ilg quall peglia, cun quell daneer veginſs â t = giu = iear, oder t = giu = iear voleſs, sche hê lôter, quell tge peglia, beitg ublya dê turnantaar quell dâneer, sche ell beitg dê bunga voluntaat vôtth, veginſs eing admônia, tge el ilg t = gi = â doveſs lâſcheâr, ê ell beitg fôh, nerr lascha, sche hê quell tâl tier la fôurnomnada pagnia anck 15 B. crûdô e pli annavanct degia ell â tenour ancunaschienscha dilg dreitg vegneir kyschtya.

Ilgs t = giu = ieaders degien deing oberkeit fainsa intervall ê fainsa gratztgia vegneir struffagieas. ancchaloura oder tier tôtts ilgs t = gi = aſs per daneers oder dâ mintgia sortt t = gi = aſs per daneers hênn fott lâ numnada pagnia scûmandoôs.

88

[p. 128] Tôttas differenzas ê mâlfaitgs degien â deing
Landamen ê oberkeit vegneir palesâdas.

Quell, ilg quall tge hô raschieat faramaint, quell hê ublya vârtêt

dilg sias raschieat saramaint à ilg Oberkeit tôttas differenzas, dâbâts oder schtgiandells dê representaar, neer daar aint. quell aber, ilg qual nôh hô beitg raschieat ilg saramaint quell degia eár tôt las differenzas ê dâbâts âd' ieng hònôrevell Oberkeit daar aint queilg tgê ell hô vâsiâ oder santiâ sche ell per queilg, oder da queilg deing Landamen oder Oberkeit ving dumandô à riserva ainten tgiôfsâs las quallas â=d= ell fêtzi voh tier ~ Quell ilg quall eing malfaitg oder tgioffa malfaitgia setz=auparsunga vêhsa oder saintâ, tge ell hagia retschieat ilg saramaint oder beitg, tge segia mâschtiélls oder femnas, ils quals, [p. 129] oder las quallas foûr dâ 15 onns henn vylgs, oder vy=g=lías, quels oder quellas henn ûblyeadas nerr ûblyas queilg dê palësaar à ilg Lândamen ê Oberkeit, e beitg dê tascheir.

89

Davart lâ floûr nerr freitg.

Hê ordinô, tge ainten ilg taimp, tge lâ granetza hê madeirâ, sche degia ilg seâl à ilg grâng vûrdaar oor 12 deis ê eing grang à lôter grang 6 deis. ~ curtge eing aber hâves dreitgs dâ=d=eir tras eing baing, ê ilg patrungr dâ quell baing volêls êll beitg lâscheareir trâs, schond: lâ sia granetza segia beitg madeira, sche degilg ells clamaar duas stimidours e lour differenza laschêar vûrdaar ê quell, ilg quall hô ilg tier, quell degia lâ paya dilgs stimidours pûrtaar giu. Cûrtge ênna vê=iâ tras eing baing stôh vegneir [p. 130] faitgia, sche degia ilg patrungr dê quell baing vegneir admonia, tge ell lâ ve=iâ fêtscha à tenour ilgs sias dreitgs. fôh ell lâ vê=iâ aber beitg, schî pô alloûra fenn ilg manck donn ênna ve=iâ vegneir faitgia cûrtge aber lâ flour oder ilgs freitgs henn madêirs, sche eilg obligatzgiung lêing lôter vê=iâ dâ fê daar traas grang, seâl, faing, raschdeiff, ê oters freitgs, ancchaloura tge vignia 12 ê 6 deis vurdô oôr e quell tge fôh ênna veia, quell dêgia quella floûr satgientaar ê eara cûleir.

90

Davart fûrsayear.

Cûrtge eing à lôtter fûrrseyâ à tgieâslâ oder à Cûlm e nigina differenza per ilgs tearms ê terminatzgiung hê, sche degilg tôttas duas partzs piglieir dûas stimidours ilgs doñs per [p. 131] sarâmaintg dê faar oor, sumglianctamaintg êara per ilg âraar.

91

Davart âraar ilgs eêrs.

Hê ordino, tge degia vegneir fûltgia ê âroo ainten bungaa part, dê scû dâ vigliamaintg ên nôh. Quell aber, ilg quall fenn lôm dilg sias êer

hô eing riêvén oder ênna publica ve:ia, quell pôh â quell eer ainten ilg teartz ônn eing baing grond soiltg bitaar = sê oder manaar = sê de scu hê lîsangtza. ↗ Quell, ilg quall aâra, quell degia ântûern = ântûrnn ilgs tearms lâ lûngetza dêing pêh lascheare ↗ crytg, oder tschîsdô, beitg aarô, ê quell ilg qual queilg trapassa, quell degia â ilg Cumeing mintgia gieda efsér crûdo oder crudaar 1 Ⓝ: NB: quella publica vê=ia ving antaleitg ênna vê=ia tge ell ê ôters pâfsên.

92

Davart lâ vê=ia tier eing baing.

Hê ordino, tge quell, ilg quall cun manadeira vôtth eir tier nerr ainten ilg fias baing, quell degia dûfraar lâ strâda pûblichâ tanct annavanct de scû ell quella pôh dûfraâr, sche ell aber oor dâ quella stôh eir, sche degia ell êir fênu ilg fias baing, stôh ell aber êir fênn baings dâ dôtêrs, sche degia ell eir senn ilg mînder baing â tenour ilgs fias dreitgs, ainten bunga part, ancunter tgieasa, ê quell ilg quall queilg surpafsaas, tge lôh tras â=d=eing vegniß faitg nerr davânto dônn, tge segia â tgieasa, oder fênn ilg côlm, sche stôh quell, ilg qual ilg donn haveßs faitg quell donn purtar giu. ↗ degia ilg eir ainten ilg baing efsér dê scû cûn ilg vegneir oor dâ quell.

Quell ilg quall f: h: graschâ fênn eing baing vôtth manâar, quell degia quella fêun quel manaar ainten neer dilg taimp tge g=liêh oder hê neiff [p. 133] oder dilg taimp, tge ilgs baings nerr fôns legien figts, fênn ilg mauck dônn.

pliannavanct êilg ordino, tge niging trancter neer daschpêhras ilgs tearms fênn nigings flaitgs degia anschêver â faar môuschnâ, sonder quell tgi votth anschever ênna mouschna, quell degia fênn ilg fiâ anschever ênna tschuntgieâfsma dê lûfrancts dâgliungsch davains, nerr davent dilgs tearms.

93

Davart ilg ansuâar ê âvafs manaar.

Cûrtge ainten noffa giurisdixgiung ê Cumeing hê da bassings ainten beyschâns trâs eing baing oder flaitg âva dê mânaar ainten eingnia visch-nancha, sche hê ilg patrunq dilg baing ublyia l'ava tras ilg fias flaitg dê lascheare manaar, âncehâloura tge lafs fofsâfs oder doitgs [p. 134] vignien cûn fleiss cûearcas, oder fâtgcias oder faradas aint. ↗ tras eing err degien ilgs beyschans tanct oot vegneir mesß ainten tearra, tge ilg ârâder pôfsâ quels beitg tangscher nerr tûtgihear ↗ tras albieârts aber oder dâschpêhras ilgs albieârts degia l'ava vegneir manada â tenour cunaschienscha dilg dreitg, nerr giûscbt. ↗ nouva aber ilg basings dûmondâ, tge l'ava trâs eing baing,

fênn ilg quall hé anck ilg freitg, stûéls vegneir mâñâda, sche hé quella vischnancha ublyêda ilgs dônn dilg patrung dilg baing dê purtaar giû â tenour schminaar oder cûnseilg dê hônorevflas galanctas persungas. ~ curtge â deing fênn ilg fias baing rompa oor âva, sche ell pôh vegneir paregnia cûn quells dilgs flaitgs circumstangts dê ansemlamaintg quella metter fôtt tras [p. 135] ilgs baings anfignien lâ paschtgêirâ, sche pôhnnilg ells faar, nôuva aber beitg, schê pôh mintging quell' = âva trâs eing fôfs manaar ainten ilg flaitg d' = lôter fênn ilg mank dônn. âva aber lâ qualla rompa fê ainten eing âlbieart, sche pôh mintging quella metter fôtt fenn ilg mender dônn. pôh aber eing beitg vegneir paregnia cûn la fia contrapaart, sche degilg ells clamaar duas stimidours ê nouva tge quels décidêl l'ava, sche degilg tier queilg raschtaar.

Pliannavanct eigr ordinô, tge quell ilg qual hô dreitgs dê ansuâar, tge segia â tgieasa oder â cûlm, è ell cûn ilgs fias compertinents beitg fôh vegneir paregnia, sche pôh ell quell = âva lâscheir parteir â cunaschienscha dê galancta = gliôct. ~ ilgs doitgs nerr fossâdafs della ava â tgieasa degien beitg pli lâdâs eser, tgê deing pêh lung [p. 136] ê fenn ilg côlm tenour lâ cômoditât dell = ava fênn ilg mender dônn.

94

Davart ilgs teârms.

Hê ordino, tge mintging segia ublyâ ainten parschiênscha della sia côntrapart, è confinants antuern ilgs fias baings â tgielsa è â côlm dê métter tearms de crâpp, è dâ daar tearm ainten ilg ônn dê quest onn ânfignien ilg dê dâ f: Gion Baptista dê elsequeir, è quell ilg quall beitg mitêls teârms dê scû soûra he deitg, ainten tôtts ilgs baings â tgieasa è sênn ilg côlm, quell degia alloura per mintgia baing, tge he beitg têminô fûs ailg Cumeing eser crûdô 1 Æð:

95

[p. 137] Davart ilg pindraar ê bûelaar.

Hê ordinô tge ainten tge taimp, tge ilg fôns segia liber, sche pôfsa la f: h: biestgia fênn quell buêlaar a tgieasa e fenn ilg côlm e mintging degia lâ sia bieschtgia câttschiear nerr faar eir oor dilg fias ubilg oder oor della vischnanccha è beitg pliannavanct è degia ainten quels taimps ainten ilgs qualls hé buâll niging lâ f: h: bieschtgia faar eir oor oder giû dilg fias baing, sonder lâscheir buâlaar. â riserva: dâvent dâ quell = onn = dâ martza degia nigina è dâ nigina fôrt dê biestgia fênn ilgs eers pudeir eir è eara beitg buâlaar. è degia ilg fâlteêr sche ell pendra bieschtgia manettla

per mintgia teschta hâveir nerr pûdeir pigliear 1 ♂. ê per eing bieschtg grôfs per teschta 3 ♂: ê per eing tgiavall 1 schilling [p. 138] per eing tgiâvâll aber sur noitg 2 schillings. ~ Curtge aber ilg patrung dilg bain vôtth pindraar, sche pôh ell sumglianctamaintg pindrar, vôtth ell aber beitg vegneir vêh = d = ilg spênder, schê pôh ell ilgs fias dons lâscheare stimaâr dê scû da vigliamaintg ên nôh hê stô lisangtza. e baing tgê ilg saltér pendra, sche eilg anccaloura â quell, ilg quall ilg dôñ hô pidya ilg fias dreitgs riservô, queilg hê per ilgs fias doñs. ~ Cûrtgê eing bieschtg manedell easchter ving pindrô, sche pôh = ilg per mintgia peer vegneir piglyâ 1 X, ê per bieschtgia grôffa per ênna teschta 6 ♂: è per eing tgiavâll 1 Schilling ê sur nôitg 2 schillings, hê qui tier aber dê observaar, tutgiont tier â ilg pindrâr, tgê nous degien tigneir ilgs easchters dê scû ells tignien nous.

[p. 139]

96

Davart vender, ê cumpraar biêscftgia.

Hê ordinô, tgê quell ilg quâl cômpra bieschtgia, ê tgê â = d = ell quell, oder quella bieschtgia ving neer vignia dâda sainsa diffêtê ê per fângâ ê prescht suainter ving câtoô, tge quell biêscftg segia cûn menda, sche degia ilg cûmprader ainten tearm dêing meis â ilg vandader faar â saveir, queilg ainten tearm dêing meis ilg avisar tge ell quell bieschtg puschpêh peggia ânavoos, sche aber ilg vendâder queilg beitg vôlefs faar, sche degia ilg dôñ â qui ainten lâ tearra â tenour cûnseilg dê galancta glioct nerr parsungas vegneir faitg oor. sche aber ilg cûmprader beitg ainten ilg taimp dilg meis dê scû soura deitg âvisêschâ sche = ell dâvent dilgs fias dreitgs â risersâ per ilgs sequents puntgs.

[p. 140] vâtgiás, las quallas beitg fôhñ senn oder ainten quell taimp dê scû ainten ilg martgêa hê vegnia dô = aint, ê tgi plê dê 18 deis veginissen â surpurgaâr, tge dê scû ilg taimp hê dô = aint, sche degilg leing dê cûn lôtêr per mintgia dê 1 schilling dilg vandader â ilg cûmprader vegneir bunifitgiâ, sche aber anguall 18 deis veginis surpûrtô, sche hê ilg venditor navôtth ublyâ dâ bunifitgieâr. ~ Quell ilg quall aber compra bieschtgia masâgnigniâ ainten tearra, nerr oor tearra, quell pôh haveir ilg fias rôgrêfs dê = âd' = onn ê cûrtge ilg bieschtg ving mâtzoô oder schig = liôh vôh alla malôura sche degia ilg cumprader clamaar duas homens, ê ilgs dons oder maulâs lascheare visitaâr, ê â tenour ell doñ stô haveir oder â tenour ilg dôñ, tge ell stô piteir, sche stattilg ainten cunaschienscha dê gâlants homens ~ anechaloura versa ilgs easchters dê tigneir ilg gegenrecht, tgê hê vice versa.

Davart faar teschtamaints.

Niging testamaint degia haveir ilg sias krafft oder vigour sainsa saveir ê volontaat dilgs prossims paraints. queilg tge aber cûn ilg loûr cunseilg ê cunsêns ving testamentoo, oder faitg sê, tier queilg degilg reschtaar.

Eing âleitg, oder parsungas matrimonialas, las qualas hônn tignia tgieffa ansemell ê niginâ discendenza propria hôñ, quells pôhñ leing lotter ânqualltgiôsa lâ faar sê ainten taimp de bunga sanadâtt e bung farschtand nerr intelleitg dê scû eara cûn cunseilg dilg oberkeit.

Davart sagelaar breafs.

[p. 142] Hê ordinô tge niginâ brêaf degia cûn ilg sagial dilg Cûmeing vegneir sagellâdâ ooravanct tge la segia avanet eing hônorevell dreitg, oder avanct ilg Landamen ansemell cun duas giroos, ê tge lâ breaf vignia ligeida avanct ê cun cûnsentimaint dê tôttas duas parts.

Davart quells, ilgs quals teirêñ oor, oder tge vignien ainten nôfsa téarra.

Quell ilg quall ainten ilg nôfs Cumeing hô tignia tgieffa è teira oor dâ quell, sche stôh quell tall per eing ônn antiêr suainter staar aint dâ baing ê dâ maal, curtge aber eing easchter, ilg qual ainten ilg nôfs Cumeing hândlegia, lavoûra nerr sumglianetas tgiofsâfs fôh ê vôlefs se schântaar, quell degia compareir avanct ilg Cûmeing, Landamen e Oberkeit, ê schi â=d=ell ving acconsentiâ, qui ainten ilg [p. 143] Cûmeing dê pudeir staar, nerr tigneir tgieasa; sche degia ell à ilg Cumeing per sias faramaint vardaat ê fidiltaat purtaar; ê degia eing ilg qual hô bieschtgia daar annual à ilg Cumeing 3 cârungas, queilg he crônen, e quell, ilg qual nâh ho beitg bieschtgia ênna cârunga.

Ainten ilg nôfs Cumeing degia eara niging ilg quall vôlefs lê âmplantar quartiroo vegneir, oder quatier dô, sainsa saveir, ê cônseis dilg Cûmeing, oder Oberkeit. quell, ilg quall queilg vegniß à surpafsaar, quell degia per eing ðh: vegneir kyschtya ↗ e sche à ilg Cumeing oder à particularas parsungas tras queilg eing dônn davantêfs, sche degia quell tâl quell dônn purtaar giu.

Cûr tge ing cômpra qualtgiofsâ dâ queilg tge ving pûrto antuorn.

[p. 144] Hê ordino, tge dâ tge fort dâ marcânzeya, tge ving purtô antuorn, ê eing votth cîmpaar sche pôh ell cûmpaar ainten manieara dê

scû ell cûn quell tge hô vanaal ving paregnia; ancchalôura sche fûls eing fusch = pect dâspêras, sche hê ell ublya âilg Landamen dê representaar, ê à ilgs fias cûnvischings representaar ê déclaraar. lâvefs alloura eing suainter dâar ê dêfs cleras oder sufficientas ansâgnias, tge quella marcanzeya oder tgiosa fûls sia, sche hê ilg cûmprader ublya à quell tall queilg dê metter ânmâng.

Ainten ilg fantieri degia nging ânsâtge hâveir vânaâll, ê quel ilg qual vegniß admonia, tge ell lâ sia robla oor dilg fantieri porta, e beitg dalunga porta, quell tall hê sainsa gratztgia crûdô 1 *Bø*:

101

[p. 145] Davart ilg pâschtg, bûal della Bieschtgia oder quella paschantaar.

Dâ nginga fort dê f. h. bieschtgia degia eir ainten taimp dâ staat fênn ilgs baings oder fôns â riserva eing bôff oder eing pêer bôffs pôhn vegneir fênn ilg prôo d = ell = achla daschperas lâcchlâ pâschantoo, à schigliôh oter beitg; antuorn lâ reës:tgia hê scumandô per mintgia teschta dâ tgiora ê otra bieschtgia lôtt lâ pagnia de 1 *Bø*. degien eara ilgs tgia-vâlls vegneir mëfs ainten l'alp, tge tôtts avanc la fêschta dâ S: Peder segien dâvent, a riserva eing Lândâmen; quell pôh eing fênn lâs noßas âlps haveir à = dâlp, schigliôh degien tôtts esser dâvent dê scû foûra hê deitg ê noûva beitg, sche degilg per [p. 146] mintgia tgiavall à ilg Cumeing 1 *Bø*: esser crudô; ênavotta tanctmang metter dâvent.

Ainten ilg aûctôn degia nging cûn lâ sia bieschtgia midar oor dilg côlm avanc ilg dê dâ S: gâll oder St: giallg. Sche dilg Cumeing, caufsa dê schleata oôra nâh ving beitg lubya, ê schigliôh quell ilg qual trapafsa, quell degia per 2 *Bø*: vegneir kyschtya.

102

Davart ilg lâdâr.

Hê ordinô tgê fênn ilg côlm degien ilgs proôs beitg pudeir vegneir lâdoôs anfingnien 8 deis suainter, tge las vâtgiás hênn giu dêll = alp ê à tgieasa 8 dêis suainter ilg dê dâ S:t Mitgtgeâll. ê quell, ilg quall sur-pafsa, quell degia esser crûdo 1 *Bø*:

[p. 147]

103

Quell, ilg quall compra giû à = d = eing = oter
ênnâ fôma.

Hê ordino, tge sche eing dâ dêing ôter cômpara giû enna somâ, tge quell segia eing terrier oder fulaschtier, sche pôh ilg debitadour à ilg

cûmprader ilg sia puschpêh turnantar, de queilg tge êll per lâ soma hâvels doo oor, dâ tge fort tge fuß sto vâlêta oder dâneers, hê aber ell ilg debitadour beitg ainten stanct nerr pussangtza, ê tge ell pli bugient voles payear ilg amprem creditour, sche hê ell beitg úblya quell dilg dâvoos, ilg qual hô cûmprô = giu lâ soma dâ payear sche ell beitg vôtth ↗ ê ainten câfs aber tge ilg debitour quella cômpra voles lâscheare per bunga [p. 148] ê fûss eing fulaschtier, quell ilg quall quella soma cumprô oder traitg â fâsêtzi, sche pôh mintgia vasching hâveir lâ ritrattgia, ê a=d= ell ilg cumprader ilg sia puschpêh daar ê lâ soma ell ilg vasching lâ piglear.

104

Davart lâ flour oder freitg della prâvenda.

Hê ordinô, tge eing venerabill Plavanct degia ilg faing sainsa schminueir fenn ilg flaitg lascheare paschantaar oor ê sainsa licienstgia, oder cunsens dilg Cumeing dalla flour navôtth pudeir vender; allincunter aber degia ell per mintgia tgieâr oder viady, tge ell vegniis â vender, daar âilg Cumeing 6 *Wd*:

[p. 149]

105

Quells tge pôhn cumpareir fenn ilg dê dâ dreitg avanct ilg dreitg.

Sênn eing dê dâ dreitg, degia niging vegneir ainten steivâ avanct mieâs signôurs â riserva adegnia lâs parts las quallas henn ainten lâ litta. ê quell tge queilg surpafsa, degia per mintgia gieâda per eing *Wd*: elser crûdô.

106

Davart ilg abzug oder tignêir giû.

Eing ilg qual teirâ oor dê Cumeingnias treis Leyâfs, quell degia â ilg fias Cumeing lascheare ilg abzug dê tôtth ilg fias baing /:tge hê haveir :/ tgê ell peglia dâvenct, per mintgia R: 100 5 abzûg daar.

[p. 150]

107

Davart, sche eing vôlefs âraar.

Curtge eing avanct oters ârrêfs, ê tras ilg fias boôt arâar lâ sia granêta pli boôt vegniis madeira tge lâ granetza dilgs ôters, tgê úscheya ell t=gies per vurdaar oder schigliôh per lûfhaar, ê faschêfs dôn â ilgs baings digls oters cûn eir cun mânadeira oder ell eir tier ilg fias baing, oder cun vegneir oor dilg fias baing, sche hô quell â ilg qual hê davanto ilg donn lâ lëttgia dê lascheare sainsa ritschertgear ê tolleraar, oder aber ilg dônn dê lascheare stimaar, sumglianctamaintg cûrtge eing trâs eing eer

âroô cûn lâ fleyâ oder schtgierpa vöh, oder cûn ilg erpsch, tge ell ilgs eers âroos pudeſſ schinigieâr cun lâ fleya oder erpsch ec: ê beitg schinegiâ, quell hê per mintgia teschta crûdô 1 *Bø*:

[p. 151]

108

Davart ratrattgia, nerr ratreer dilgs fulaschtiers.

Hê eara claêramaintg ordinô tge schê eing easchter ainten nôfsa teara baings schaschangts oder albiêrts ainten noss Cumeing compra, sche pôh ilg vandader oder ilgs sias paraints adegnia ilgs pli tiers avancet /: dê scû schon vêdavanct deitg:/ haveir lâ ratrattgia adegnia à suainter lâ leint=gia, oder ritgeisch dânonder quel baing ving; è pli annavanct, sche ilg vandader, oder ilgs sias paraints beitg fâ foñ annavanct senn ilg taimp della ratrattgia, tge segia ainten ilg meys, oder dê à d=ônñ ilgs proſſims aber 15 deis suainter, è eara ilgs proſſims nâh lâ fônn beitg annavanct, sche hô mintgia [p. 152] vasching anck suainter quells 15 deis dilgs proſſims oters 15 deis /: baing tge ell nâh fûſſ beitg ainten lâ parantælla:/ lâ ratrattgia. Curtge aber quell taimp paſſa ê nigung particulaar râteira, sche pôh alloura eing Cûmeing antieir generalmaintg spatzi dâ 10 onns ainten qual onn tge plâî à=d=eing hônorevell Cumeing dâ ratreer à fasetzi nerr tier fasetzi ratreer. aber suainter lâ terminatzgiung dê quells 10 ônns hô ilg Cumeing eara beitg plê ratrattgia.

109

Davart ilg gegen recht.

Hê ordino pertigniont tier allas nôfsas constitutstgiungs oder lêschas statueidas della tearra ainten tge maniera, nous hagien de fê depurtaar versa ôters Cûmeings ê [p. 153] piévell=nerr parsungas oor della noss tearra oder Cûmeing. È stante tge lâ giuschteya dumonda, tge quell oor della tearra eâra beitg plê dumandaar degia dê queilg tge dê scû ell ilg fias proſſim Christiang eara tigniâ; sche vignilg ordino, tge ilgs nôfs unfancts della tearra pôſſen tigneir ilgs easchters, ilgs quals beitg dilg nôfs Cumeing, ainten ieartas, ainten scôdar nerr treer aint dâbêts, dê scû eara ainten oters pûintgs, oder câfs, dê scû mai quels pudeſſen haveir nôm, ainten manieara dê scû ilgs nôfs ainten sumglianctas circumstantgzas ainten ilgs oters Cumeings vignien tignieâſſs.

110

Quanct tiér eing ainten lâ parantælla degia fêer ainten ilg
Criminaal.

[p. 154] Pliannavanct eilg eara vegnia ordinô, tgê ainten Cunseilgs ê fantenstgias lôur dê parsungas dê malafici degien ê poſſen totts quels

giroos, ilgs quals âlla parsunga da mallafici ainten ilg quart groo nerr pli dâ tierr parantoos henn lâvaar ê eir laschaints ê ôters fainsa part ainten lour stangt oder platz vegneir traitgs aint. ê quells ilgs quals ainten lâ parantella pli an oor henn tge ainten ilg quart groô, quells henn ublyas dê itaar tier ê dê fintinstgieâr.

111

Davart treer aint Capitâls.

Hê eara ordinô, ê pigliâ sê, tge quell, ilg quall hô eing Capitâll dê dumandaar ê treer aint, tgê ilg segia terrier, nerr fûlâschtier, ilg quall, oder ilgs quals lâschefsen lour câpitâls, ê somas staar ôor fainsa tschântaar tschains, ê fainsa faar ampurmâtter tschains cun scrêtigia [p. 155] obli-gatztgiung, oder schigliôh cun suffienta ampurmaschung ê sumgianetas somas, oder capitâls veginissen ainten quella manieâra cuôrt oder lung taimp à staar oor, sche degia ainten tâl câfs naging ainten nofs meatz Cumeing esser ublyya per tâl capitâl tschains dâ daar.

Sumgianctamaintg eilg ordinô, tge queilg tge hé capital somâ ansemell cun ilg tschains tge eing per ilg h'avegneir tras dumandaâr pudeis gû-dagniéâr, tge segia ainten baings schaschancts, âlbieârts, tgiosas muvaditschas oder otras tgiôssas dê scû quellas mây pudefseen hâvâir ilg luôr nom nerr esser numnadas ê la sia pretensiung ainten 12 ônns beitg dumândâs ê beitg veginis à pretender sche degia quell tâl creditôur, tge segia alloura eing terrier ê sumgianct eing fulaschtier, tras queilg ilgs fias dreitgs, ê dumônda nerr pretensiung [p. 156] hâveir strangulô ê peârs, ê per quella caufsa mintgia unfanc terrier dilg nôfs Cûmeing sê pôh ratreer fênn ilg puntg della præscriptgiung ê cûn quell sufficientamaintg sê defender ê eara rischponder.

112

Davart pigliear aint terriears ôder vâschings.

Hê eâra ordinô vegnia, tge tôts quels tâls easchters, ilgs quals ainten ilg nôfs meatz Cumeing, ê têarra Vatz soûra Stirvia ê Môtt per unfancts della têarra, ê vaschings sê volesen cumprâr aint ê âlloura ainten l'eingnia squadra Vatz, Stirvia, nerr Môtt sê amplantâr, sche degien quellas tallas parsungas esser ublyadas avanct tge ellâ sê cômprañ aint per vaschings ainten las squadras quall [p. 157] lia tge esser sâ segia per ilg amprem dê compareir avanct ilg ordinari Cûmêing grônd dê quells dê sott, ê dê quells de soura à Vatz ê sê tier ilg Cûmêing per unfancts della teara cumpraar aint, ê suainter pôhnnilg sê per vaschings aînten qualla squadra tge ells vignien piglieas aint, Vatz, Stirvia, nerr Môtt cumpraar aint ê se amplanctaar. ↗ ê quala squadra, tge segia dê quellas sott oder de quellas

soûra, tge vegniſſ queilg à surpalsaar, ê eing per vasching ainten sia meatza, oder antieara squadra piglier fê ê cumpaar aint avanct ê vêdavanct, tge ell dilg antiēr Cumeing beitg piglia sê ê pêr vasching cùmprô aint, ciô hê per Lândsmân, unfanct della teara, sche degia ilg sias cùmpro vischinadi ainten quella squadra, sche ell hâvels fê cumprô aint, navôth valeir.

113

Davart ilg strôf dilg pitining.

Hê pliannavanct ordino, tge curtge eing gioûen oder cumpôing liber ênna gioûfna libra faschess purtangta, sche degia ell 10 cárungas ê ella 5 carungas pagnia eser crudoos; ainten ilg rimanent degilg vegneir ûsitô dê scû ainten ilg 74 puntg nerr artetgiell ving deitg.

Eara ênna femna, lâ quala ainten sumglianetas tgiôſſas plê gieadas surpâſſâ degia sumglianctamaintg 5 carungas eser crudada per pagnia ê sche nâh fûſſ beitg avanct mang facultaat lâ falla de payear sche degilg sumaglianctas persungas vêd lâ vêtta e tenour encunaschienscha deing dreitg vegneir censuradas, nerr struffagiedas. [p. 159] degia eara eing viéff, ilg quall fê laschess cumpiglieâr eignia dê faar purtancta 15 cárungas pagnia ê ênna vieva 8 cárungas eser crudada, ê queilg ving antaleitg cûn parsungas lêbras. Curtge eing aber cûmettâls eing adulteri, sche hê quell 30 cárungas ê enna femna 15 Δ pagnia crudada ê queilg ving antaleitg, tge lâs furnumnadas pagnias vignia payeadas sainsa las speisas dâ dreitg, ê queilg alloura tgê ilg tgiapetell 74 tschângtschâ, ê questas pâgniâs stâtt adeing hônorevell Oberkeit alloura nôuvâ hagien dâ tûtgier, nerr pertigneir dê conoscher.

Queilg aber tge â dôters greafs puntgs criminals partignia, dê scû muventaar tearms, dobbels adulteris, ince(n)[s]ts, unfancts metter ên = tòx, gronds ladarnetschs, matzamaints, stryng, ê dâ quellas sprepositadas tgiôſſas ving laschea â tenour [p. 160] conventzgiung cûn sia hochfürstla gratztgia \hat{U} = eschtg ên Coira vartêtt dê quella eara dê adminischtraâr giuschteya.

114

Davart ilg saltaar.

Hê eara ordinô, tge nigîng maschtgiell fêñ territôri dê nosſ Cûmeing cûn femñas degia saltaar ê sche ansatgi vegniſſ â surpalsaar, schê degia mintgia gieada mintgia persunga 1 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: eser crudada. ê ilgs lunadours oder t = geyêrs mintging, mintgia gieada 2 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: eser crûdoos; eara quels tâls, ilgs qualls lâſchen funaar ainten lôur tgieasa degien eara per mintgia gieada eser 1 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: crudoos ê queilg sainsa, tge vignia lâſchea suainter, nerr lâſchea giu dêgillg payear.

Davart ilg impinaar, tge segia baings nerr ôtter.

Pliannavanct eilg eara ordinô, tge sche ansatgi hâveis ilg ardîre eing baing, oder plêefs baings schafschangts, oder albiearts plê tgi â=d=eing creditour per sigeretza dê numuaar, sche degia quell tâl elser crûdô 1 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: ê pli annavanct â tenour encunaschienscha d' eing dreitg vegneir kyschtyâ. alloura eara curtge eing dâtt lâ lëttgia della sia facultaat per figeretza, sche pôh quell niging flaitg allienaar oder impinaar anfigniêng tgê lâ générâl cantstgiung, oder sigeretza hê faitgia lêbra, ê quell ilg quall ainten quescht vegniis â surpafsaar, quell degia 5 carungas strôff elser crûdô, e quella impinada genera[p. 162]lla adegnia elser valevfla anfiguien ê âschi dey tge quella poschtâ reschta fainsa elser payeâda.

Ainten tge manieâra ilgs nôfs cunfeings degien elser visitoos.

Mintgia diesch ôns degia ilg Regent Landamen ilgs G=uys dâ Cumeing, ê treis giouvens dê 18 ôns ilgs tearms dilgs Cunfeings dilg nôfs Câmeing visitaar, ê lâ speisa degia haveir ilg Cumeing, aber fainsa paya.

Ainten tge manieara ilgs falls, oder surpafsaaints degien à ilg Landamen elser purtoos tier nerr palasoôs.

Degia mintging eara per ilg sieâs [p. 163] saramaint ê cunsienstgia elser ublyâ, ê constranschia tôt las tgiosas dê pagnia meritevflas pertinentas tier lott eing fôro seculaar ê falls ainten sacratettza lott à strôf de 2 $\mathcal{B}\mathcal{J}$: â deing Regent Landamen dê representaar ê palesaar, pernott tge ilg mât pôfsâ vegneir struffâgiêa.

Davart ilg morgengaab.

NB. quest morgengaab nâh vôth beitg deir spusaretsch sonder dê scû nôus schaing enna tgiosa tge ving particulaar faitg fê alla donna, qui sequent aber alla parantella jtem nous schaing: dût, tgê hê tittull de sumglianct â dôtta.

Hê ordinô, tge eing vieâff nôuvâ henn nigings unfancts, segia ublyâ à ilgs yrtave[p. 163]lls, oder paraints dêlla sia dônnâ dê dâar eing morgengaab, paac, oder blêar â tenour cunaschienscha dê treis hômmens fainsa part, ê tenour dê=scû=d=glied lâ facultaat.

Tge lâs santienstgias degien vegneir proticûladas.

Tott lâs santienstgias faitgias dilg Oberkeit degien vegneir proticûladas per nôth, tge sche vogniss anquâl differenza caûsa quellas, tge segia dê cátaar ênna clarangtza, ê degien ilgs scrivancts beitg tralaschear quellas dê proticulaar fôtt = à pagnia d'eing $\mathcal{R}\mathcal{J}$: per mintgia santienstgia.

Davart andritzaar sê oder faar byeitgs nôfs.

[p. 165] Hê eara ordinô, tge noûva henn vilgs fulloms, tge mintging possa per ilgs fias, oder à tenour ilgs fias dreitgs bya=t=giear, oder renovaar, ê ilg teitg señ soura cûn anck eing verchschue oder pêh, ilg qual tier queilg degia vegneir, ê pertigneir, tge segia tgieasas, clavadeiras, oder dê scû pudels haveir ilg nom; queilg aber tge ving faitg sê albierts nôfs, quells degien adegnia vegneir bya=t=gieas, ê davantaar sainsa dônn dilg teartz.

Ordinatzgiung per las gaglingnias ê bieâtschts dâ tgieasa
oder s: h: pôartgs.

Hê eara ordino tge las gaglingnias treis eamdas suainter tge g=liêh anschieat à samnaar e treis eamdas avancet lâ mädirada degien beitg vegneir lâschêadas oor d'=u=ilg, ê sche ansâtgi ainten [p. 166] quell taimp las gaglingnias vogniss à laschear oor, sche eilg à mintging lubyâ quellas gaglingnias dê matzaar cun fischts nerr crappa, oder sagiataar giû, sainsa quellas bunifitgieâr nerr payear. Item ilgs s. h. bieâtschts dê tgieasa degien eara à tgieasa à=schi prescht tge ansatgi scûmainsa à=d=ârâar éers sainsa paschteer, fôtt à pagnia dê 10 B. per mintgia gieada, beitg vegneir lâscheas oor d=u=ilg. ê queilg dê scû soura deitg davent anfingnien tgê g=liêh tôt tataliter schinô aint, e questa pagnia degia lâ meâsa tutgieâr à quell tge hê ordinô ê l'otra measa alla vischnancka; e per queilg degia annuall ainten mintgia vischnancka eing tgi vardâ=tier vegneir ordinô. Tier quest eilg eara ordinô, tge ilgs bieaschts tgieâfsa gronds oder pîtschens ilgs quals tetten, baing tge segien anfarros, dêgien vegneir tras ilg paschter pertgirôs oder beitg vegneir lâscheas oor=d=u=ilg, ê quell ilg qual vogniss à surpafsaar /: suainter enna gieada esser admônia:/ quel tâl degia per mintgia [p. 167] giêda esser crûdô 1 $\mathcal{R}\mathcal{J}$: ê ilgs pitschens dê tetta dê matzaar, nerr scupaar, sainsa rimbursatstgiung.

Eing puntg pertinent anqûal â Vatz ê Stiervi davart la veira
Religiung.

Noûs ilg Cumeing dê Vatz, e Stirvia, cônsideront, tge ilgs nôfs aduersâris dê cardienscha cûn lôur fôza secta plê e plê dâ taimp enñ taimp cun dê mintgia fôrtt dê mettels lê âvangtzen oder quella carschaintan, ê ûscheya, sche nâh vegnißs beitg per ilg h = avegneir ôters mettels piglia ânmang sche pudeſſ ilg daar lâ fôrtza, nerr ilg stûeir, tge ainten cuârt taimp ells ilgs hereticts cûn loûr fôza cardienscha vegniſſen lâ noſſa veira ê Sûlêttâ [p. 168] salvanta Catholica Romana Apostolica Re[g]ligiung â metter dê sôtt; à quest pievell ê grond mât, ilg qual ainten ilg nôfs Cûmeing schon tandia ſia reith per vegneir avancet, ê praevegneir, vainsa nôus unanimiter ê fainsa cônradixtgiung, ê contrafaar faitg Cumeing ê quests qui fuainter puntgs per nous ê nôfs succelſours ainten perpetten fainsa quels romper dê falvaar piglia = lê, tge henn ilgs sequênts.

Per ilg amprem sche vainsa nôus ordinô ê concludia, tge niging unfancs della nôfsa tearra, tge ſegia maschtgiell, oder femna maridâr lê dêgia cûn parsungas dê otra Religiung, tge ſegia dâ tge ſecta tge eſſer fâ viglia /: lâ qualla ancunter lâ noſſa veira Chatholica Romana Apostolica ê Sûlêttâ Salvânta Cardienscha:/ quella parsunga eſſer pudeſſ. ê ſchi dêſſ ilg câſſ encounter tôtta nôfsa ſpranza tge ſegia ainten cuôrt [p. 169] oder lung taimp, tge ansatgi dilgs noſſ unfancs della téarra dê ſcû ſouûa hê deitg, tge ſegia maschtgiell oder femna, ilg q[u]a(u)l, nerr lâ qualla questa nôfsa ordinatzgiung vêgniss â ſurpafſaar, cun sê mîridaar cûn ſumgianctas parsungas hêreticâſſ, quell nerr quella tâlla degien vegneir ſtruffagieâſſ dê ſcû ving qui fuainter.

Nuñnadaintg, ſche eing maschtgiell queilg vegnißs â ſurpafſaar, ſche degia quell tâl dilg cumeing ê dreitgs dâ vasching eſſer privô, ê dâ loûra davent pudeir daar nigin a vousch dê ſcû eara ainten ilg nôfs Cumeing pudeir daar niging cûnſeilg, ê eara beitg â quell pudeir ſtaar tier. ſumgianctamaintg earâ beitg eſſer plê câpâbêll dê ſcû ainten nom dâ Cûmeing dê nigings êmolument, nerr galdaſaints, ê degia [p. 170] dê tôtts ilgs profitts, ê netz dilg Cumeing eſſer ſcloos ê privô.

ê curtge ênna femna dê ſcû ſouûa deitg hê a ſurpafſaar vegnißs, ſche degia quella tâlla adegnia, curtgê ſumgiancta mischtaat dê ſcû ſoura hê deitg davantada cio hê cun eing tal miridada, â tenour cunaschienscha deing ludevell Cumeing vegneir ſtruffagieada.

Item prô secundo: eilg ordinô ê unanimiter piglia sê, tge tottas quellas parsungas las quallas hén ſchôn miridadas ê per ilg hâvegneir eara otras,

tge vegniſſen à fémiridaar, degien varteêt dê quests nôſſ ſchantôſ pointgs eſſer úblyeâdas loûr unfancts maschtgiêlls oder femnas ainten lâ noſſâ veira Catholica Romana Apostolica Cardienscha quells dê treer = fê è ainten quella ells instrûeir è ſchi dêſſ ilg Câſſ tge ſegia ainten cuârt oder lung [p. 171] taimp, tge vegnyſſ alla g = lieisch à vegneir tge dê quells, oder tge ainten lâ nôſſa veira Romana Apostolica Cardienscha instruyâſſ è mûſſoos fuſſen, è ainten lâ nôſſa veira Cardienscha beitg voleſſen úbadeir, fonder voleſſen eſſer cûnembers dâ dênnâ otra foza ſecta, quells tâls unfancts degien ſumglianctamaintg dilgs lôur dreitgs dê Cumeing è viſchinadi eſſer privoos, ciô hê aintên ilg nôſſ Cumeing, è quells hâveir pears dê ſcû ſouâra davart ilg miridar vegn deitg.

Per ilg teartz; eilg eara ordino è unanimiter piglia = fê, tge curtge dâſſ ilg Câſſ /: tge quell grond Dia viglia ampô tôtts de queilg pertgiraar :/ tge ſegia alloura ainten cuârt, oder lûng taimp, tge ansachôura ênna carſcheida è cûmplaneida parsunga, tgê la ſégia dâ tge vigliadettna tge eſſer sâ viglia [p. 172] è dâ tge ſtandt tge ella ſegia, oder may eſſer pûdêſſ, lâ qualla ſchôn oder ansachouras eing lûng taimp câthôlica dê eſſer hâvêſſ fêmufſôo è fuſſ ſtâda è alloura dê quella veira Catholica Romana Apostolica è Sulêtta Salvanta Cardienscha crûdaſſ, è âllôura ênna foza Cardienscha e ſecta vegniſſ à pigliârſê è fuandaar quella, oder quellas tallas parsungas, tge ſegia maschtgiells oder femnas degien eara dâ loûr davent dilgs dreitgs è viſchinâdi dilg Cumeing ilgs quals ellas honn ainten nôſſ Cumeing eſſer privadas è hâveir peârs.

Quarto eilg eara ordinô è unanimiter piglia = fê tge dônt ilg câſſ, tge eing dilgs nôſſ cunvaschings, tge ſegia ainten cuârt, oder lûng taimp laſchêſſ eing oder plêeſſ dilgs fias unfancts bâtâgiear traſ eing dê fôza dutreingnia, tge [p. 173] quell ſegia dâ tge ſecta, tge eſſer fê viglia, oder dâ tge foza Cardienscha, tge ell eſſer pudeaſſ; quell oder quellas talas parsungas degien fainsa gratztgia âilg Cûmeing per mintgia gieada tge vigniſſen queilg à faar 20 carungas eſſer crudadas.

Quinto. Riservêſcha eara è fasetzi eing hônorevell Cumeing, tge ſche vegniſſ à daar ilg câſſ, ainten cuart nerr lung taimp, tge ansatgi dilgs nôſſ cunvaschings à quests piglieas = ſe pointgs vegniſſ à encunter faar è beitg úbâdeir vôleſſ, quell oder quellas tallas parsungas pliannavant dâ ſtruffagiêar âdegnia à tenour dê ſcû quella nerr quellas ancunter fê metten.

F i n i s.

